

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.006.04.2021

Rafał Miernik
Dyrektor
Centrum Obsługi Placówek w Skarżysku-Kamiennej
kierujący Placówką Opiekuńczo-Wychowawczą nr 1
„Przystań 1” w Skarżysku-Kamiennej
26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Rejowska 53/1

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/089 – Realizacja zadań opiekuńczo-wychowawczych w domach dziecka

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1 „Przystań 1” w Skarżysku-Kamiennej (dalej również: POW nr 1, POW „Przystań 1”, Placówka), 26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Rejowska 53/1.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Rafał Miernik, od dnia 31 sierpnia 2021 r. Dyrektor Centrum Obsługi Placówek w Skarżysku-Kamiennej (dalej: Centrum lub COP), kierujący POW „Przystań 1”. Poprzednio, w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 sierpnia 2021 r., Dyrektorem Centrum była Elżbieta Azarowicz, która od 1 maja 1991 r. pełniła funkcję Dyrektora wszystkich form organizacyjnych, w wyniku przekształcania których utworzono Placówkę.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domach dziecka z obowiązującymi przepisami prawa2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domach dziecka3. Działania w domach dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do czasu zakończenia kontroli), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach
Kontroler	Barbara Jaros, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/44/2021 z 5 maja 2021 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Jakkolwiek, z uwagi na nieprzeprowadzenie prac budowlanych objętych projektem przebudowy budynku przy ul. Rejowskiej 53, nie były spełnione wymogi niezbędne, do funkcjonowania w nim zgodnie z prawem więcej niż jednej placówki opiekuńczo-wychowawczej, zdaniem NIK wychowankom POW nr 1 zapewniono odpowiednie warunki mieszkaniowe. Określone dokumentami organizacyjnymi cele i zakres działania Placówki były zgodne z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej³ (dalej: ustawa o pieczy zastępczej) oraz wydanym przez Wojewodę Świętokrzyskiego zezwoleniem na prowadzenie Placówki. Odnotowane nieznaczne przekroczenia 14-osobowego limitu miejsc miały charakter formalny i nie wpływały na pogorszenie warunków pobytu dzieci przebywających w Placówce. Kadre pracującą z wychowankami zatrudniano na stanowiskach zgodnych z przewidzianymi w regulaminie organizacyjnym POW nr 1. Zarówno Dyrektorzy COP jak i wychowawcy oraz specjaliści posiadali kwalifikacje gwarantujące należyte wypełnianie obowiązków.

Realizowane działania opiekuńczo-wychowawcze stanowiły wystarczającą pomoc umieszczonym w Placówce dzieciom. Dla nowo przybyłych wychowanków, zgodnie z obowiązującymi przepisami, opracowano – z przekroczeniem przyjętego w POW nr 1 terminu, lecz bez zbędnej zwłoki – diagnozę psychofizyczną oraz plan pomocy dziecku. Sporządzano także wymagane karty i arkusze, które zawierały niezbędne elementy, dotyczyły aktualnych potrzeb oraz problemów wychowanków a także identyfikowały i definiowały działania zaradcze. Odrębna ewidencja wychowanków „Przystani 1” została założona dopiero podczas kontroli, po upływie ponad dwóch i pół roku od powstania Placówki. Dla każdego wychowanka przebywającego w POW nr 1 przeprowadzano okresowe oceny sytuacji dziecka, po których formułowano wnioski do sądu w zakresie zasadności dalszego pobytu w Placówce. Jakkolwiek wystąpiły przypadki nieterminowego sporządzania modyfikacji planów pomocy dziecku i dokonywania okresowych ocen sytuacji dziecka, jak również braki formalne w tych dokumentach, prowadzone działania opiekuńczo-wychowawcze odpowiadały problemom opisanym w diagnozach i planach pomocy. Były one zindywidualizowane i stanowiły spójny ciąg zdarzeń z udziałem wychowawców i specjalistów oraz rodziców dzieci i/lub ich bliskich. Wychowankom udzielano świadczeń adekwatnych do stwierdzonych potrzeb, a także aktywnie podejmowano szereg spójnych działań reintegracyjnych, mających na celu powrót dzieci do ich rodzin. W odniesieniu do jednego wychowanka wymagającego przygotowania do usamodzielnienia podjęto działania nakierowane na przygotowanie do opuszczenia Placówki.

Choć w POW nr 1 nie zostały wprowadzone sformalizowane (pisemne) procedury kompleksowo regulujące sposób realizacji jej ustawowych zadań w warunkach epidemii COVID-19, to mimo wystąpienia przypadków zachorowań wśród jej pracowników, zdołano zapewnić wychowankom właściwą opiekę, w tym organizację nauki zdalnej. Otrzymane wytyczne, wskazówki i zalecenia były stosowane, zaś Dyrektor Centrum pozyskał niezbędne do funkcjonowania w czasie epidemii środki ochrony indywidualnej, sprzęt komputerowy oraz wyposażenie miejsca kwarantanny/izolacji, wykorzystywanego w przypadkach wystąpienia objawów infekcji u wychowanków. Podejmowane działania pozwoliły na zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego wychowanków i kadry Placówki.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 821, ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Zgodność organizacji procesu udzielania pomocy w domach dziecka z obowiązującymi przepisami prawa

Opis stanu faktycznego

1.1. Zgodność celów i zakresu działania Placówki z przepisami prawa oraz uregulowaniami wewnętrznymi

POW „Przystań 1” powstała w wyniku przekształcenia⁵, z dniem 1 stycznia 2019 r., funkcjonującego wcześniej Zespołu Placówek Opieki, Wychowania i Interwencji Kryzysowej „Przystań” w Skarżysku-Kamiennej (dalej: ZPOWiK „Przystań”), w trzy odrębne podmioty, tj.:

- Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 1 „Przystań 1” w Skarżysku-Kamiennej, ul. Rejowska 53/1;
- Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 2 „Przystań 2” w Skarżysku-Kamiennej, ul. Rejowska 53/2 (dalej: POW nr 2);
- Centrum Obsługi Placówek w Skarżysku-Kamiennej, ul. Rejowska 53/3.

Każdej z ww. jednostek został nadany odrębny statut i regulamin organizacyjny. Dotychczasowy Dyrektor ZPOWiK „Przystań” stał się Dyrektorem Centrum, który – w ramach zapewnienia wspólnej obsługi POW nr 1 i POW nr 2 – kieruje tymi placówkami przy pomocy wyznaczonego w każdej z nich wychowawcy.

W uzasadnieniu uchwały przekształcającej ZPOWiK „Przystań” wskazano m.in., że dokonuje się go w celu dostosowania do określonego w ustawie o pieczy zastępczej standardu w zakresie liczby dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych; nowo utworzone POW nr 1 i POW nr 2 funkcjonować będą w jednym wielorodzinnym budynku przy ul. Rejowskiej 53, ale każda z nich – przeznaczona dla nie więcej niż 14 dzieci – będzie zajmować lokal stanowiący odrębną nieruchomość w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali⁶. Zapisano w nim również, że z uwagi na zakaz umiejscawiania placówek opiekuńczo-wychowawczych na jednej nieruchomości gruntowej i/lub w jednym budynku z zapewniającymi całodobową opiekę specjalistycznymi ośrodkami wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie lub ośrodkami wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie – zlikwidowany będzie pełniący tę rolę, działający w ZPOWiK „Przystań”, hostel dla małoletniego z opiekunem.

(akta kontroli str. 3-33, 516)

Decyzjami wydanymi 11 stycznia 2019 r. Wojewoda Świętokrzyski (dalej również: Wojewoda) – po rozpatrzeniu, złożonych 20 grudnia 2019 r., wniosków Powiatu Skarżyskiego o wydanie zezwoleń na prowadzenie, powstałych z przekształcenia ZPOWiK „Przystań”, POW nr 1 i POW nr 2 – uchylił wydaną w dniu 16 sierpnia 2010 r. decyzję zezwalającą na prowadzenie w budynku przy ul. Rejowskiej 53 całodobowej placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego dla 30 wychowanków oraz zezwolił na funkcjonowanie w nim, od 1 stycznia 2019 r., dwóch objętych wnioskiem placówek typu socjalizacyjnego, każdej na łączną liczbę 14 miejsc. Wszystkie decyzje zostały podpisane, z upoważnienia Wojewody, przez

⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Na mocy uchwały nr 352/L/2018 Rady Powiatu Skarżyskiego z dnia 11 października 2018 r. w sprawie przekształcenia Zespołu Placówek Opieki, Wychowania i Interwencji Kryzysowej „Przystań” w Skarżysku-Kamiennej w Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 1 „Przystań 1” w Skarżysku-Kamiennej, Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą nr 2 „Przystań 2” w Skarżysku-Kamiennej oraz Centrum Obsługi Placówek w Skarżysku-Kamiennej do zapewnienia wspólnej obsługi (dalej: uchwała przekształcająca ZPOWiK „Przystań”).

⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1910, ze zm.

Mariusza Paska – Zastępcę Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach (dalej: WPSiZ ŚUW). Obydwie zezwalające na prowadzenie placówek jako podstawę prawną wskazywały art. 106 ustawy o pieczy zastępczej, bez uszczegółowienia przywołującego paragrafy.

(akta kontroli str. 39-44)

Według postanowień statutu POW „Przystań 1” to placówka instytucjonalnej pieczy zastępczej typu socjalizacyjnego, przeznaczona dla wychowanków objętych opieką całkowitą od momentu przybycia do osiągnięcia pełnoletności lub ukończenia nauki, nie dłużej niż do 25 roku życia; przedmiot jej działalności stanowi zapewnienie opieki całkowitej oraz częściowej, wychowania, kształcenia i zaspokajania wszelkich niezbędnych potrzeb dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej; zapewnia ona w szczególności odpowiednie warunki mieszkaniowe, codzienne wyżywienie, zaopatrzenie w odzież, bieliznę i inne przedmioty osobistego użytku, w tym zabawki; warunki do pełnego rozwoju umysłowego, emocjonalnego, psychicznego oraz fizycznego, w zgodzie z potrzebami i możliwościami psychofizycznymi dzieci, pomoc lekarską, pielęgniarскую i wsparcie psychologiczne; w Placówce prowadzone są zajęcia ogólnorozwojowe, wyrównawcze, profilaktyczne i terapeutyczne; utrzymuje ona kontakt z rodzicami lub innymi członkami rodziny, w celu tworzenia warunków powrotu dzieci do rodzin; Placówką kieruje Dyrektor COP, przy pomocy wyznaczonego wychowawcy; jej wychowankowie mają prawa i obowiązki określone w regulaminie ustalonym przez Dyrektora Centrum.

(akta kontroli str. 7-9)

Szczegółową organizację POW „Przystań 1” oraz specyfikę i zakres sprawowanej w niej opieki określa regulamin organizacyjny. Jako cele Placówki – zgodnie z art. 93 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej – wskazano w nim: 1) zapewnienie dziecku pozbawionemu trwale lub okresowo opieki rodzicielskiej całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie niezbędnych potrzeb, w tym emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych, 2) realizowanie planu pomocy dziecku, przygotowanego we współpracy z asystentem rodziny, 3) umożliwienie kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej, 4) podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny, 5) zapewnienie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, 6) obejmowanie dziecka działaniami terapeutycznymi, 7) zapewnienie korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych. Ustalono w nim również:

- cele wychowawcze POW nr 1, tj.: 1) rozwijanie potencjału dziecka i wewnętrznej motywacji, 2) identyfikację mocnych i słabych stron wychowanka we wspólnej z nim dyskusji, 3) pomoc w podejmowanych wyzwaniach, 4) rozbudzanie kreatywności i odkrywanie w wychowankach sprawstwa i wpływu na innych, 5) szersze otwarcie dziecka na świat oraz inspirowanie do poszukiwania prawdy, 6) poszukiwanie z dzieckiem możliwych ścieżek kariery, 7) stymulowanie rozwoju kompetencji osobistych i społecznych, 8) wspólne opracowanie celów rozwoju – krótko i długoterminowych oraz monitoring ich osiągania, 9) pomoc dzieciom w efektywnym zarządzaniu czasem;
- zadania Placówki, tj.: 1) tworzenie dzieciom warunków fizycznego, psychicznego i poznawczego rozwoju, 2) poszanowanie podmiotowości dziecka, wysłuchanie jego zdania i w miarę możliwości uwzględnianie jego wniosków we wszystkich dotyczących go sprawach oraz informowanie dziecka o podejmowanych wobec niego działaniach, 3) zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, 4) dbałość o poszanowanie oraz podtrzymywanie związków emocjonalnych dziecka z rodzicami, rodzeństwem i z innymi osobami, 5) naukę nawiązywania więzi uczuciowych oraz interpersonalnych, 6) naukę poszanowania tradycji, ciągłości

kulturowej, 7) naukę organizowania czasu wolnego, w tym uczestnictwa w zajęciach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych, 8) naukę organizowania czasu wolnego, w tym uczestnictwa w zajęciach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych, 9) naukę planowania i organizowania codziennych zajęć stosownie do wieku dziecka, 10) kształtowanie u dzieci nawyków prozdrowotnych, 11) przygotowywanie dzieci do podejmowania odpowiedzialności za własne postępowanie, uczenie samodzielności w życiu, 12) wyrównywanie deficytów rozwojowych dzieci, 13) uzgodnienie istotnych decyzji dotyczących dziecka z jego rodzicami i opiekunami.

Według postanowień § 6 ust. 1 regulaminu zadania Placówki realizują wychowawcy (starszy wychowawca-koordynator, starszy wychowawca, wychowawca) oraz specjaliści (tj. pedagog, psycholog i starszy terapeuta). Schemat organizacyjny, stanowiący załącznik do regulaminu POW „Przystań 1”, zakłada że zatrudnia się w niej pięciu wychowawców w łącznym wymiarze 4½ etatu (starszego wychowawcę koordynatora i trzech starszych wychowawców na pełen etat, jednego wychowawcę na ½ etatu) oraz trzech ww. specjalistów – każdego w wymiarze ½ etatu. Przed wprowadzoną w marcu 2019 r. zmianą w regulaminie przewidziane było również stanowisko starszego pracownika socjalnego (w wymiarze ½ etatu), jednak z uwagi na rezygnację zatrudnianego na nim pracownika etat ten został zredukowany, a zadania pracownika socjalnego przejęli pozostali trzej ww. specjaliści⁷.

(akta kontroli str. 20-25, 33-37, 452, 480-482, 488-491, 496-499, 512-515)

Corocznie w okresie objętym kontrolą opracowywany był dokument pn. *Misja Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej nr 1 „Przystań 1” na rok (...)*, w którym określano cele Placówki, zadania służące ich realizacji, komórki organizacyjne/ stanowiska/osoby odpowiedzialne za ich realizację, mierniki wraz z planowanymi wartościami na koniec okresu sprawozdawczego, a także sposób monitorowania. Z realizacji misji sporządzano sprawozdania. Do definiowanych na każdy rok celów i zadań należały w szczególności:

- polepszenie poziomu funkcjonowania placówki (m.in. poprzez: poszerzanie wiedzy oraz zdobycie nowych umiejętności – uczestnictwo w szkoleniach zewnętrznych i wewnętrznych; przestrzeganie zasad etyki zawodowej; zgodną z wymogami ochronę danych osobowych);
- prawidłowa realizacja funkcji opiekuńczo-wychowawczej (poprzez: sporządzanie diagnoz nowo przybyłych wychowanków, uregulowanie sytuacji prawnej wychowanków, współpracę z ich rodzinami, ocenę wyników w nauce i frekwencji szkolnej wychowanków, wspomaganie wychowanków mających trudności w nauce oraz wyrównywanie zaległości dydaktycznych, organizowanie zajęć specjalistycznych według zaleceń, organizowanie zajęć logopedycznych, troskę o prawidłowy rozwój psychofizyczny wychowanków oraz objęcie ich opieką medyczną);
- podnoszenie poziomu samodzielności wychowanków (poprzez: naukę czynności samoobsługowych, rozwijanie samodzielności wychowanków i ich orientacji w rzeczywistości społecznej, usamodzielnienie wychowanków).

(akta kontroli str. 45-64)

W „Przystani 1” zapewniono możliwość przyjmowania dzieci przez całą dobę. W okresie objętym kontrolą przebywało w niej dwoje dzieci posiadających orzeczenia o niepełnosprawności i/lub o znacznym stopniu niepełnosprawności. Byli

⁷ Pracownika socjalnego zatrudniano do 28 stycznia 2019 r., zaś jego zadania przypisano pozostałym pracującym w POW nr 1 specjalistom zakresami czynności z marca 2019 r.

to – przyjęci do ZPOWiK „Przystań” w 2012 r. i 2018 r. – wychowankowie, którzy orzeczenia uzyskali w czasie pobytu w placówce⁸.

(akta kontroli str. 720-721)

1.2. Spełnianie przez Placówkę wymogów dotyczących miejsca prowadzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych

1.2.1. W § 3 uchwały przekształcającej ZPOWiK „Przystań” zapisano, że każda z nowo powstałych jednostek wyposaża się, w znajdujące się w obrębie budynku mieszkalnego wielorodzinnego z częścią administracyjno-socjalną na działkach (nr ewid. 225/2 i 225/4) przy ul. Rejowskiej 53 w Skarżysku-Kamiennej, lokale stanowiące odrębne nieruchomości, w myśl przepisów ustawy o własności lokali, tj.: POW nr 1 – w lokale o łącznej powierzchni 187,85 m², POW nr 2 – w lokale o łącznej powierzchni 278,59 m², zaś COP – w lokale o łącznej powierzchni 142,22 m², wraz z przynależnymi do nich pomieszczeniami o powierzchni 76,35 m².

(akta kontroli str. 3-4)

Przekształcenie ZPOWiK „Przystań” przygotowywane było prawie od początku 2018 r. Po omówieniu – na posiedzeniu Zarządu Powiatu Skarżyskiego w dniu 24 stycznia – konieczności dostosowania placówki do wymogów wynikających z ustawy o pieczy zastępczej, Starosta Skarżyski 5 kwietnia 2018 r. powołał⁹ zespół koordynujący realizację tego zadania. W skład zespołu wchodziły cztery osoby: trzech pracowników Starostwa Powiatowego w Skarżysku-Kamiennej (Naczelnik Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej – jako koordynator, inspektor z Wydziału Inwestycji i Administrowania Mieniem oraz Naczelnik Wydziału Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami – jako członkowie), a także Dyrektor ZPOWiK „Przystań”. Ww. inspektorowi przypisano m.in. *zlecenie zmiany sposobu użytkowania nieruchomości mieszczącej się przy ul. Rejowskiej 53 na budynek wielorodzinny oraz zlecenie dokonania podziału administracyjnego budynku placówki ZPOWiK „Przystań” na lokale wchodzące w skład Centrum Administracyjnego Placówek (...), Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 1, Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej Nr 2*. Dyrektor ZPOWiK „Przystań” odpowiadała za podjęcie wspólnie z ww. inspektorem działań zmierzających do zmiany sposobu użytkowania nieruchomości oraz podziału administracyjnego budynku, a także za przygotowanie statutów i regulaminów organizacyjnych.

(akta kontroli str. 658-671)

We wrześniu 2018 r., na zlecenie będącego inwestorem Powiatu Skarżyskiego¹⁰, został sporządzony *Projekt budowlany przebudowy budynku domu dziecka wraz ze zmianą sposobu użytkowania na budynek mieszkalny wielorodzinny z częścią administracyjno-socjalną* (dalej: projekt przebudowy). Wynika z niego, że w związku z planowaną zmianą sposobu użytkowania, zlokalizowanego przy ul. Rejowskiej 53, podpiwniczonego budynku zamieszkania zbiorowego¹¹ o dwóch kondygnacjach nadziemnych – w celu wydzielenia w nim trzech lokali mieszkalnych i części administracyjno-socjalnej – niezbędna jest przebudowa pomieszczeń obiektu

⁸ Dziecko przyjęte w czerwcu 2012 r. (w wieku niespełna 10 lat) uzyskało orzeczenia o niepełnosprawności w 2014 r., 2015 r. i 2016 r., a następnie (w 2018 r. i 2020 r.) orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Dziecko przyjęte w kwietniu 2018 r. (w wieku niespełna 11 lat) uzyskało orzeczenie o niepełnosprawności w 2020 r.

⁹ Zarządzeniem nr 28/2018 w sprawie powołania Zespołu koordynującego dostosowanie Zespołu Placówek Opieki, Wychowania i Interwencji Kryzysowej „Przystań” do wymagań określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

¹⁰ Zlecenie z 30 sierpnia 2018 r. zostało podpisane przez Dyrektora ZPOWiK „Przystań”.

¹¹ Zgodnie z definicją – zawartą w § 3 pkt 5 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065, ze zm.) – przez budynek zamieszkania zbiorowego należy przez rozumieć budynek przeznaczony do okresowego pobytu ludzi, w szczególności hotel (...) dom wycieczkowy, schronisko młodzieżowe (...) internat (...), a także budynek do stałego pobytu ludzi, w szczególności dom dziecka (...).

obejmująca w szczególności: wymurowanie na piętrze (w pokoju wychowawców z łazienką oraz w przylegającym do niego korytarzu¹²) nowych ścianek¹³, między zaprojektowanymi lokalami mieszkalnymi nr 3 i nr 4¹⁴, montaż do każdego z wydzielanych lokali drzwi o klasie odporności ogniowej EI 30, a także montaż platformy osobowej przy jednym z dwóch (nieposiadającym podjazdu) wejść do budynku. W projekcie przebudowy przewidziano wyodrębnienie:

- na parterze:
 - oznaczonego numerem 1 lokalu mieszkalnego o pow. użytkowej 92,45 m², w skład którego wchodzi: trzy pokoje z łazienkami, kuchnia z jadalnią i łazienką, kuchnia oraz korytarz;
 - oznaczonego numerem 2 lokalu administracyjno-socjalnego o pow. użytkowej 142,22 m² (w skład którego wchodzi: pokój psychologa, kuchnia ze zmywalniami, gabinet dyrektora, toaleta pracowników administracji oraz jadalnia), a także pomieszczeń przynależnych o pow. użytkowej 76,35 m² (tj.: pokoju terapeuty, pokoju pracownika socjalnego z łazienką, pokoju referenta, księgowości, pokoju socjalnego, pokoju magazyniera i intendenta, magazynku i pokoju pedagoga);
- na piętrze:
 - oznaczonego numerem 3 lokalu mieszkalnego o pow. użytkowej 186,14 m², w skład którego wchodzi: pięć pokoi z łazienkami (w tym jeden¹⁵ powstały z podziału ww. pokoju wychowawców z łazienką), kuchnia z jadalnią oraz korytarz ze schodami;
 - oznaczonego numerem 4 lokalu mieszkalnego o pow. użytkowej 187,85 m², w skład którego wchodzi: cztery pokoje z łazienkami, pokój bez łazienki¹⁶ (powstały z podziału ww. pokoju wychowawców z łazienką), kuchnia z jadalnią oraz korytarz.

Wykaz pomieszczeń wspólnych o łącznej pow. użytkowej 459,52 m² obejmuje wszystkie pomieszczenia piwnic o pow. 391 m², a także ciągi komunikacyjne o pow. 68,52 m² – prowadzące od obydwu wejść do budynku do poszczególnych lokali i pomieszczeń przynależnych (tj. wiatrołapy za wejściami do budynku, korytarze na parterze oraz korytarz z klatką schodową i wejściem na piętrze prowadzącym do lokalu nr 4).

Z odrębnych adnotacji zamieszczonych na – odebranych 17 września 2018 r., wraz z projektem przebudowy, a datowanym na październik 2018 r. – *Projekcie podziału na samodzielne lokale w budynku mieszkalnym wielorodzinnym z częścią administracyjno-socjalną* (dalej: projekt podziału)¹⁷ wynika, że lokale nr 1 i 3 planowano przeznaczyć dla POW nr 2, a lokal nr 4 – dla POW nr 1, co odpowiada powierzchniom lokali, w które „wyposażono” te placówki postanowieniami uchwały przekształcającej ZPOWiK „Przystań”. W projekcie tym – opracowanym, jak wskazano, na podstawie: zlecenia inwestora, inwentaryzacji pomieszczeń, ustaleń ustnych z inwestorem oraz obowiązujących przepisów i norm budowlanych – stwierdzono m.in., że w budynku wydzielono trzy lokale mieszkalne i jeden lokal administracyjno-socjalny, a lokale na parterze dostępne są dla niepełnosprawnych przez zastosowanie zewnętrznej platformy osobowej oraz pochylni.

¹² Oznaczonych na rzucie piętra – inwentaryzacji odpowiednio l.p. 2.3. i l.p. 2.12.

¹³ Ścianki o grubości 24 cm miały być wykonane z betonu komórkowego H+H na zaprawie klejowej.

¹⁴ Z podziału istniejącego pokoju wychowawców z łazienką (oznaczonego w inwentaryzacji l.p. 2.3.) miały powstać dwa nowe pomieszczenia, tj. należący do lokalu nr 3 (oznaczony w projekcie przebudowy l.p. 2.13) pokój z łazienką oraz należący do lokalu nr 4 (oznaczony w projekcie przebudowy l.p. 2.3.) pokój. Z podziału korytarza (oznaczonego w inwentaryzacji l.p. 2.12.) miały powstać odrębne korytarze przynależne do lokali nr 3 i 4 (oznaczone w projekcie przebudowy odpowiednio l.p. 2.14. i l.p. 2.12.).

¹⁵ Oznaczony w projekcie przebudowy l.p. 2.13.

¹⁶ Oznaczony w projekcie przebudowy l.p. 2.3.

¹⁷ Projekt podziału został opracowany na podstawie tego samego zlecenia, co projekt przebudowy.

(akta kontroli str. 3-4, 103-133, 341-343)

W dniu 18 września 2018 r. Powiat Skarżyski, reprezentowany przez starostę Jerzego Żmijewskiego i wicestarostę Artura Berusa, dokonał – na podstawie art. 71 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹⁸ – zgłoszenia zamiaru zmiany sposobu użytkowania budynku Domu Dziecka przy ul. Rejowskiej 53 w Skarżysku-Kamiennej. Jako zamierzony sposób użytkowania wskazano w nim „budynek mieszkalny wielorodzinny z częścią administracyjno-socjalną”, zaś termin dokonania zmiany określono na 19 października 2018 r. W dniu 8 października 2018 r. członek Zarządu Powiatu Skarżyskiego Anna Leżańska – powołując się na art. 30 ust. 5aa Prawa budowlanego – podpisała, z upoważnienia starosty, zaświadczenie o braku sprzeciwu do tego zgłoszenia (stanowiło ono załącznik do złożonego przez starostę i wicestarostę zgłoszenia z 9 października 2018 r., na podstawie którego w ewidencji gruntów i budynków wpisano zmianę sposobu użytkowania budynku, m.in. poprzez wskazanie, że według KST¹⁹ jest to budynek mieszkalny, zaś według PKOB²⁰ budynek zamieszkania zbiorowego). Również 8 października 2018 r. Powiat Skarżyski, reprezentowany przez starostę i wicestarostę, złożył (datowany na ten sam dzień) wniosek o *wydanie zaświadczenia o wydzieleniu samodzielnych lokali mieszkalnych z częścią administracyjno-socjalną, w budynku Domu Dziecka przy ul. Rejowskiej 53 w Skarżysku-Kamiennej*. W oparciu o ten wniosek Naczelnik Wydziału Architektury, Budownictwa i Zagospodarowania Przestrzennego Starostwa Powiatowego w Skarżysku-Kamiennej podpisała w dniu 29 października 2018 r., z upoważnienia starosty, zaświadczenie stwierdzające, że lokale nr 1, nr 3 i nr 4 oraz lokal nr 2 z pomieszczeniami przynależnymi znajdujące się w położonym przy ul. Rejowskiej 53 budynku mieszkalnym wielorodzinnym z częścią administracyjno-socjalną, spełniają wymogi samodzielnych lokali w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o własności lokali.

(akta kontroli str. 270-298, 329-332)

Decyzją z 19 grudnia 2018 r. Zarząd Powiatu Skarżyskiego wygasił, z dniem 31 grudnia 2018 r., sprawowany przez ZPOWiK „Przystań” trwały zarząd stanowiącą własność Powiatu Skarżyskiego nieruchomością zabudowaną – oznaczoną w ewidencji gruntów i budynków m. Skarżysko-Kamienna (obręb 0011 Góra Kamienna, arkusz 16) jako działki nr 216/2, nr 216/3, nr 225/2, nr 225/4 i nr 225/6 – dla której prowadzona jest księga wieczysta nr KI1R/00013040/8 oraz ustanowił go, z dniem 1 stycznia 2019 r., na rzecz COP.

Z treści wpisów widniejących w tej księdze wieczystej według stanu na 18 maja 2021 r. wynikało, że nie wyodrębniono własności posadowionego na działkach nr 225/2 i nr 225/4 budynku, w którym funkcjonują POW nr 1, POW nr 2 i COP, ani żadnego z lokali przypisanych im uchwałą przekształcającą ZPOWiK „Przystań”.

(akta kontroli str. 134-137, 672-682)

Starosta Skarżyski zapytany o to czy dla lokali, w które – uchwałą przekształcającą ZPOWiK „Przystań” – wyposażono nowo powstałe jednostki, ustanowiono odrębną własność, która została ujawniona w księdze wieczystej, w odpowiedzi z 20 maja 2021 r. stwierdził m.in.: *Został wykonany projekt podziału budynku wielorodzinnego na samodzielne lokale, na podstawie którego w dniu 29.10.2018 r. zostało wydane (...) zaświadczenie Starosty Skarżyskiego o spełnianiu wymogów samodzielności lokali wymienionych w § 3 uchwały. Obecnie trwa procedura przekształcenia i termin podpisania aktu notarialnego został wyznaczony na dzień 28.05.2021 r. (...) Po zawarciu aktu stosowne zmiany w księgach wieczystych zostaną wprowadzone.*

¹⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.

¹⁹ Klasyfikacja Środków Trwałych.

²⁰ Polska Klasyfikacja Obiektów Budowlanych wprowadzona rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1999 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (Dz. U. nr 112, poz. 1316. ze zm.).

Odnosnie przyczyn, dla których w uchwale przekształcającej ZPOWiK „Przystań” zapisano, iż POW nr 1 wyposaża się w lokale stanowiące odrębną nieruchomość w myśl przepisów ustawy o własności lokali, starosta wyjaśnił: *W § 3 uchwały (...) jak i w uzasadnieniu zostały wskazane lokale w jakie każda placówka zostanie wyposażona zgodnie z posiadaną na dzień podejmowania uchwały dokumentacją.*

(akta kontroli str. 138-141)

Wobec niewyodrębnienia w budynku przy ul. Rejowskiej 53 – według stanu na dzień wydania przez Wojewodę zezwoleń na prowadzenie POW nr 1 i POW nr 2 – więcej niż dwóch lokali mieszkalnych, nie był on budynkiem wielorodzinnym, lecz nadal pozostawał budynkiem zamieszkania zbiorowego. Oznacza to, że nie została spełniona, wynikająca z art. 106 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej, przesłanka umożliwiająca wyrażenie zgody na funkcjonowanie w jednym budynku więcej niż jednej placówki opiekuńczo-wychowawczej.

W odpowiedzi na skierowane do Wojewody Świętokrzyskiego pytanie o przyczyny wydania zezwoleń na funkcjonowanie w budynku przy ul. Rejowskiej 53 więcej niż jednej POW, mimo niespełnienia ww. przesłanki, Mariusz Pasek – Zastępca Dyrektora WPSiZ ŚUW złożył obszernie wyjaśnienia, w których stwierdził m.in.: (...) *Po przeanalizowaniu złożonej przez Powiat Skarżyski dokumentacji w omawianym zakresie uznano, że lokale usytuowane na działkach nr 225/2 i 225/4 spełniają przesłanki do uznania ich jako odrębną nieruchomość. (...) Starosta Skarżyski wydał (...) zaświadczenie (...) o spełnieniu wymagań art. 2 ust. 2 ustawy o własności lokali (...), wobec czego Wojewoda nie miał podstaw aby odmówić wydania zezwolenia na prowadzenie dwóch placówek (...) należy uznać, że wszystkie warunki formalne do wydania decyzji nr PSZ.II.9423.7.2018 i PSZ.II.9423.8.2018 zostały spełnione.* Odpowiadając na pytanie o to, czy przed wydaniem decyzji pracownicy ŚUW w jakikolwiek sposób sprawdzili, czy spełniony był wymóg funkcjonowania poszczególnych placówek w lokalach stanowiących odrębne nieruchomości stwierdził: (...) *weryfikowano złożone wraz z wnioskiem dokumenty, sprawdzono w elektronicznym wykazie ksiąg wieczystych (...), przeprowadzono rozmowy z organem prowadzącym placówki oraz dyrektorem placówki „Przystań”. Ponadto szczegółowo analizowano złożone dokumenty z zapisami ustawy o własności lokali. W uzasadnieniach decyzji zapisano, zgodnie ze stanem faktycznym, że placówki spełniają wymogi określone w ustawie (...) o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz rozporządzeniu MPiPS z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej zarówno pod względem warunków lokalowych, mieszkaniowych, sanitarnych, wyposażenia pokoi, zapewnienia wyżywienia oraz warunków do nauki i spędzania wolnego czasu, co zostało stwierdzone przez inspektorów, podczas oględzin placówek. Art. 127 ww. ustawy stanowi, że w drodze rozporządzenia zostały określone tryb i sposób kierowania i przyjmowania dzieci do placówek, sposób organizacji placówek (...) oraz standardy usług świadczonych w placówkach, które zostały szczegółowo zweryfikowane w trakcie oględzin, co zostało zapisane w sprawozdaniu z oględzin placówek (...).*

(akta kontroli str. 142-150, 301)

Decyzje zezwalające na funkcjonowanie POW nr 1 i POW nr 2 w budynku przy ul. Rejowskiej 53 zostały wydane przez Wojewodę w trybie art. 106 ust. 3 ustawy o pieczy zastępczej mimo, iż nie były spełnione określone w tym przepisie wymogi, bowiem przypisane do ww. placówek lokale nie stanowiły odrębnych nieruchomości w rozumieniu przepisów o własności lokali, a tym samym budynek nie miał statusu budynku wielorodzinnego. Zatem, wbrew twierdzeniom zawartym w przywołanych wyżej wyjaśnieniach, istniały przesłanki do odmowy wydania zezwoleń w ww. trybie.

(akta kontroli str. 41-44, 103-133, 138-141, 270-298, 329-332, 341-343)

1.2.2. Podczas oględzin, przeprowadzonych 27 maja 2021 r. w obecności Dyrektora Centrum, stwierdzono m.in., że POW „Przystań 1” nie mieściła się na jednej nieruchomości ani w jednym budynku z izbą wytrzeźwień i żadnym z podmiotów wyszczególnionych w art. 106 ust. 2a pkt 2-11 ustawy o systemie pieczy zastępczej, ale funkcjonowała – zgodnie z zezwoleniem Wojewody – zarówno na jednej nieruchomości, jak i w jednym budynku z POW nr 2. Stwierdzono również, że w budynku przy ul. Rejowskiej 53 nie zostały wykonane objęte projektem przebudowy roboty budowlane, polegające na:

- zamontowaniu platformy osobowej, która miała znaleźć się przy pozbawionym podjazdu dla niepełnosprawnych wejściu do lokali nr 1 i nr 3;
- montażu – do każdego z czterech lokali, które miały zostać wydzielone – drzwi o klasie ogniowej EI 30; w szczególności na parterze, w korytarzu oznaczonym l.p. 1.27 na wysokości oznaczonego l.p. 1.3 pomieszczenia księgowości w ogóle brak drzwi, które miały wydzielić lokal nr 2;
- wymurowaniu w znajdującym się na piętrze pokoju wychowawców z łazienką i w przylegającym do niego korytarzu nowych ścianek oddzielających planowane lokale nr 3 i nr 4; wobec czego:
 - POW nr 1 zajmuje znajdujące się na piętrze budynku pomieszczenia o łącznej pow. 196,56 m², tj. pomieszczenia przypisane projektem podziału do lokalu nr 4 o pow. 187,85 m² (oznaczone w nim l.p. 2.1., 2.2., 2.3., 2.9., 2.10., 2.11. i 2.12), a także jedno przypisane do lokalu nr 3 pomieszczenie o pow. 8,71 m² (oznaczone l.p. 2.13);
 - POW nr 2 zajmuje pomieszczenia o łącznej pow. 269,88 m², tj. znajdujące się na parterze pomieszczenia o pow. 92,45 m² przypisane projektem podziału do lokalu nr 1 oraz znajdujące się na piętrze pomieszczenia o pow. 177,43 m² przypisane do lokalu nr 3 (oznaczone l.p. 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8. i 2.14.).

Oznacza to, że POW nr 1 i POW nr 2 funkcjonują w jednym budynku, chociaż zajmowane przez te placówki pomieszczenia nie zostały wyodrębnione jako samodzielne lokale (w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o własności lokali), dla których możliwe jest ustanowienie odrębnej własności.

Z treści wpisów w księdze wieczystej prowadzonej dla zlokalizowanej przy ul. Rejowskiej 53 w Skarżysku-Kamiennej zabudowanej nieruchomości gruntowej obejmującej działki o numerach nr 216/2, 216/3, 225/2, 225/4 i 225/6 wynikało – według stanu na 18 maja 2021 r. – że nie wyodrębniono nawet własności budynku posadowionego na działkach nr 225/2 i nr 225/4.

(akta kontroli str. 379-384, 386-387, 393, 395, 406-408, 449, 672-682)

Odnosnie przyczyn nieprzeprowadzenia objętych projektem przebudowy prac budowlanych Dyrektor COP Elżbieta Azarowicz wyjaśniła: (...). *Wykonanie platformy osobowej przy drugim wejściu nie zostało zlecone ze względu na brak środków finansowych na takie przedsięwzięcie, w związku z czym uzgodniono z organem prowadzącym, że jej montaż będzie zrealizowany w późniejszym terminie, w miarę możliwości finansowych. Niezamontowanie drzwi wydzielających lokal nr 2 (...) wynikało z faktu, że zostały one zaplanowane w miejscu, w którym ograniczałyby znacznie funkcjonalność pomieszczeń budynku. Istniejące – wykonane z blachy oraz szkła ogniotrwałego i opornego na stłuczenie – drzwi wejściowe do lokali mieszkalnych nr 1, 3 i 4 (w których funkcjonują placówki POW nr 1 i POW nr 2) nie zostały wymienione na drzwi o klasie odporności ogniowej EI 30, z uwagi na zapewnienie firmy, która je montowała o ich zgodności z przepisami w tym zakresie. Drzwi ujęte w projekcie, montowane zwykle jako wejściowe, nie są przeszklone więc powodują zaciemnienie korytarzy. Ich założenie spowodowałoby znaczne obniżenie estetyki budynku, a ponadto są bardzo drogie. Brak ścianki działowej na piętrze w pokoju wychowawców wynika z faktu, że wykonana w tym miejscu, w październiku 2018 r. (nieodpłatnie przez zaprzyjaźnioną firmę remontowo*

– budowlaną), ścianka z gips-kartonu została usunięta w październiku 2019 r., gdyż uniemożliwiła wychowawcom z „Przystań 1” dostęp do sanitariatów, które powinny być na każdej kondygnacji nie dalej niż 75 m od miejsca pracy. Po demontażu ścianki, w celu zachowania rozdzielności placówek (...) w drugiej z nich utworzono odrębny (dodatkowy) pokój wychowawców. Znacznie podniosło to poziom bezpieczeństwa podczas pandemii COVID-19 (brak styczności pracowników placówek, brak kontaktów dzieci). Brak oddzielającej lokale nr 3 i nr 4 ścianki działowej w korytarzu wynika z faktu, że – wykonana w tym miejscu w 2018 r. (...), ścianka z gips-kartonu została rozebrana (...), ponieważ spowodowała znaczne zaciemnienie korytarzy w obydwu placówkach. Intencją dyrektora placówek jest stworzenie domowego klimatu dla dzieci oraz podnoszenie estetyki domu. Uznano, że zamknięte (do połowy przeszklone) drzwi, które oddzielają placówki będą bardziej funkcjonalne i estetyczne.

(akta kontroli str. 627, 632)

W planie finansowym ZPOWiK „Przystań” na 2018 r. nie zabezpieczono środków na przeprowadzenie robót wynikających z projektu przebudowy. Pierwotnie ujęta w § 4270 kwota 27 000,00 zł – zaplanowana z przeznaczeniem na usługi konserwacyjno-naprawcze wyrobów przemysłowych, urządzeń i sprzętu (2000,00 zł) oraz usługi w zakresie remontów i konserwacji bieżącej pomieszczeń tj. malowanie ścian, sufitów i klatek schodowych (25 000,00 zł) – została, na wniosek Dyrektora ZPOWiK „Przystań” z dnia 20 września 2018 r., zmniejszona w październiku o 15 000,00 zł (tj. do 12 000,00 zł), zaś w grudniu zwiększona o 205,00 zł, natomiast w paragrafach inwestycyjnych (§ 6050 i § 6060) nie zaplanowano wydatków.

(akta kontroli str. 413-448)

Starosta Skarżyski Artur Berus, zapytany o to dlaczego – mimo nieprzeprowadzenia prac budowlanych objętych projektem przebudowy – podpisał w 2018 r. (działając jako wicestarosta skarżyski) wniosek o wydanie zaświadczenia o samodzielności lokali nie wskazał przyczyn, lecz załączył wyjaśnienia Dyrektora COP dotyczące przyczyn nieprzeprowadzenia robót. Nie odpowiedział też na pytanie o to czy w budżecie Powiatu Skarżyskiego na 2018 r. zabezpieczone były środki finansowe niezbędne do przeprowadzenia objętych projektem przebudowy prac, koniecznych do wyodrębnienia samodzielnych lokali i uzyskania przez budynek statusu budynku wielorodzinnego²¹. Starosta dodał: *Jednocześnie informuję, że zaświadczenie o samodzielności lokali zostało wydane (...) na podstawie przedłożonego projektu podziału (...) opracowanego przez osobę z uprawnieniami budowlanymi. Z przedłożonego projektu wynikało, że lokale spełniają wymogi samodzielności (...). Tutejszy organ nie ma możliwości weryfikacji dokumentów złożonych do wniosku o wydanie zaświadczenia o samodzielności lokali. (...) platforma osobowa (...) oraz montaż drzwi przeciwpożarowych w porozumieniu z Dyrektorem miały zostać zrealizowane w późniejszym terminie, w miarę posiadanych środków finansowych.* Zapytany o te same kwestie ówczesny Starosta Jerzy Żmijewski wyjaśnił: *Zgodnie z ustawą o finansach publicznych oraz rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 7 grudnia 2010 r. w sprawie prowadzenia gospodarki finansowej jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych jednostki budżetowe otrzymują roczny plan finansowy na podstawie uchwały budżetowej (...). ZPOWiK „Przystań” otrzymał plan finansowy na rok 2018, w którym przewidziane są wydatki zarówno na zakupy materiałów jak i na zakup usług, w tym usług remontowych. Zgodnie z zasadami finansowania jednostek budżetowych, w przypadku braku lub niedoboru środków na jakimkolwiek z paragrafów Dyrektor jednostki zwraca się z wnioskiem do Zarządu Powiatu o zabezpieczenie dodatkowych środków do*

²¹ Załączył jedynie kopię wykonania przez ZPOWiK „Przystań” planu wydatków rzeczowych w 2018 r., z którego wynika, że na usługi remontowe (w § 4270) przeznaczono kwotę 7330,00 zł

wysokości niezbędnej dla realizacji określonych celów, bądź przeniesienie środków pomiędzy paragrafami (...). Z dostępnych mi informacji (...) Dyrektor ZPOWiIK nie występował ze stosownym wnioskiem. Stąd też w budżecie powiatu na 2018 rok nie były wprowadzone zmiany w tym zakresie (...). oraz: Podstawą do złożenia wniosku o podział budynku na samodzielne lokale jest projekt podziału, określający jakie pomieszczenia czy też lokale będą przynależne do przyszłych samodzielnych lokali. Projekt podziału określa stan istniejący budynku w dniu opracowania projektu. Jako starosta nie miałem (...) uprawnień do weryfikacji dokumentacji budowlanej (projektu) wykonanego przez osobę posiadającą odpowiednie uprawnienia budowlane. Posiadając projekt złożyłem wniosek o wydanie zaświadczenia. Złożenie wniosku nie jest równoznaczne z jego wydaniem.

(akta kontroli str. 683-691, 692-696)

Z treści sprawozdań z, przeprowadzonych 9 stycznia 2019 r. przez pracowników WPSiZ ŚUW, oględzin obydwu placówek wynika, że w ich trakcie nie sprawdzano czy w budynku zostały wykonane prace budowlane objęte projektem przebudowy.

(akta kontroli str. 333-338)

W dniu 28 maja 2021 r. – mimo, że w budynku przy ul. Rejowskiej 53 nie wydzielono samodzielnych lokali w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o własności lokali²² – dwaj członkowie Zarządu Powiatu Skarżyskiego złożyli przed notariuszem, w imieniu Powiatu Skarżyskiego, oświadczenia o ustanowieniu na jego rzecz odrębnej własności lokali objętych projektem podziału, a Dyrektor COP wyraziła na to zgodę.

(akta kontroli str. 346-357)

1.3. Zapewnienie w Placówce odpowiednich warunków lokalowych

Podczas oględzin, o których mowa w pkt 1.2., stwierdzono m.in., że – stosownie do wymogów wynikających z § 18 ust. 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej²³ (dalej: rozporządzenie ws. pieczy zastępczej) – dzieciom przebywającym w POW nr 1 zapewniono:

- właściwie oświetlone, nie większe niż pięcioosobowe pokoje mieszkalne, o powierzchni zapewniającej przechowywanie rzeczy osobistych i swobodne korzystanie z wyposażenia; łazienki z miejscem do prania i suszenia rzeczy osobistych oraz toalety, w ilości umożliwiającej korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność i zgodność z zasadami higieny, a także miejsce do nauki – trzy z czterech pokoi mieszkalnych (o pow. od 31,19 m² do 32,65 m²) są czteroosobowe, jeden (o pow. 27,72 m²) trzyosobowy; każdy pokój wyposażony jest m.in. w dużą szafę, łóżka, szafki nocne, wiszące półki, biurko i krzesło; podczas oględzin w jednym pokoju nie było biurka, gdyż – jak wyjaśniła Dyrektor COP Elżbieta Azarowicz – znajdowało się ono w naprawie; każdy pokój posiada też własną niewielką łazienkę z toaletą (z kabiną prysznicową, WC, umywalką, półką na przybory kosmetyczne i środki higieniczne oraz miskami do prania ręcznego); rozkładana suszarka na ubrania znajduje się w korytarzu Placówki – Dyrektor COP wyjaśniła, że większość rzeczy wychowanków jest prana we w pełni wyposażonej pralni zlokalizowanej w piwnicach budynku i suszona w przylegającym do niej pomieszczeniu suszarni, a suszarka w korytarzu służy do wieszania rzeczy, które wychowankowie chcą samodzielnie prać ręcznie;
- miejsce do przygotowywania posiłków, zapewniające odpowiednie warunki do przechowywania i obróbki żywności oraz wspólną przestrzeń mieszkalną, w której można spożywać posiłki, stanowiącą miejsce spotkań i wypoczynku – POW nr 1 posiada własną, przestronną i w pełni zaopatrzoną kuchnię z jadalnią

²² Zaplanowane w projekcie podziału lokale nie zostały wydzielone, w obrębie budynku, trwałymi ścianami.

²³ Dz. U. Nr 292, poz. 1720.

oraz miejscem do wypoczynku (o łącznej pow. 36,34 m²); jak wyjaśniła Dyrektor COP obiady dla wychowanków obydwu funkcjonujących w budynku placówek przygotowuje i wydaje działająca w ramach COP (dodatkowa) kuchnia, która również codziennie przekazuje do każdej z nich niezbędne do przygotowania śniadania, drugiego śniadania oraz kolacji produkty, z których wychowankowie samodzielnie – pod okiem wychowawców – szykują te posiłki.

Wychowankowie POW nr 1 korzystają także ze znajdującej się na parterze budynku, w części administracyjno-socjalnej, dużej jadalni (o pow. 54,5 m²), dostępnej od strony pomieszczeń zajmowanych przez każdą z placówek, przez przeszkolone drzwi wewnętrzne, które – jak wyjaśniła Dyrektor COP – w porze poobiedniej są zamykane na klucz²⁴. Jadalnia, przylegająca bezpośrednio do kuchni, z którą łączą ją drzwi i dwa okienka do wydawania obiadów, wyposażona jest m.in. w dwa duże stoły – przy każdym 10 miejsc/krzesel. Dyrektor COP wyjaśniła, że wychowankowie POW nr 1 i POW nr 2 przeważnie nie jadają obiadów wszyscy na raz, gdyż kończą lekcje w różnym czasie, stąd ta liczba krzesel jest wystarczająca. W piwnicach budynku zlokalizowana jest pralnia, w której znajdują się m.in. pralki, elektryczna suszarka do bielizny/ubrań, zamykana na klucz szafa na artykuły piorące oraz czyszczące, pojemniki na brudną pościel, ręczniki i odzież.

(akta kontroli str. 133, 379-412)

Dyrektor COP, zapytana o to dlaczego każdy pokój mieszkalny wyposażono tylko w jedno biurko oraz w jaki sposób przy jednym stanowisku do nauki przypadającym na trzech/czterech wychowanków zapewniono im – zwłaszcza w okresie pandemii COVID-19 – odpowiednie warunki do nauki, wyjaśniła: *Każdy pokój mieszkalny (...) wyposażony jest w jedno biurko ponieważ zgodnie z Regulaminem wychowanków „Przystani 1”, dzieci odrabiają prace pisemne w aneksie (robią to w obecności wychowawcy bądź innej osoby pomagającej). Tylko nauka samodzielna tj. np. nauka wiersza itp. odbywa się w pokojach, przy czym wychowawca może zezwolić wyłącznie najstarszym wychowankom na odrabianie prac w sypialni. Podczas nauki zdalnej dzieci, pod opieką wychowawców, realizowały obowiązek szkolny w aneksie (...). Każde z nich, by nie przeszkadzać innym wychowankom, wyposażone było w komputer oraz słuchawki, umożliwiające aktywne uczestnictwo w zajęciach.*

(akta kontroli str. 627-628, 633)

1.4. Spełnianie przez Placówkę wymogów dotyczących liczby wychowanków

Regulamin organizacyjny „Przystani 1” w zakresie dotyczącym liczby wychowanków był zgodny z postanowieniami art. 95 ust. 3 i 3a ustawy o pieczy zastępczej. Według § 9 ust. 3 tego regulaminu w Placówce można umieścić, w tym samym czasie, łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej, natomiast § 9 ust. 4 stanowi, że w przypadku gdy umieszczone w POW nr 1 dziecko lub ww. osoba zostały umieszczone m.in. w: domu pomocy społecznej, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, MOW, zapewniającym całodobową opiekę MOS – Dyrektor może, mimo przekroczenia dopuszczalnej liczby dzieci w Placówce, za zezwoleniem wojewody przyjąć kolejne dziecko.

(akta kontroli str. 27-28)

W latach 2019-2021²⁵ w POW nr 1 umieszczonych było ogółem 20 wychowanków – z tego 16 przypisano do niej po podziale ZPOWiK „Przystań”, natomiast czterech przyjęto w okresie objętym kontrolą – przy czym jednocześnie było to od 13 do 16 dzieci. W 18 z 32 pełnych miesięcy okresu objętego kontrolą²⁶ w Placówce

²⁴ Po godzinach pracy COP.

²⁵ Do czasu zakończenia czynności kontrolnych w jednostce, tj. 24 września 2021 r.

²⁶ Tj. między 1 stycznia 2019 r. a 31 sierpnia 2021 r.

umieszczonych było do 14 osób²⁷, zaś w pozostałych 14 miesiącach występowały przekroczenia limitu miejsc, wynikającego z decyzji wojewody zezwalającej na jej funkcjonowanie. Liczba dzieci umieszczonych w POW nr 1 wynosiła:

- 16 – w dziewięciu miesiącach, tj.:
 - od stycznia do sierpnia 2019 r., gdy po podziale ZPOWiK „Przystań” 16 z 31 wychowanków tej placówki przypisano do POW nr 1 (przy czym faktycznie w Placówce przebywało wówczas 14 dzieci, gdyż dwojga w niej nie było²⁸);
 - w marcu 2021 r. gdy, przy stanie 13 wychowanków jednego dnia (18 marca) przyjęto kolejnych trzech, w tym rodzeństwo (przy czym faktycznie w POW nr 1 przebywało wówczas 15 dzieci, gdyż jeden wychowanek w okresie nauki zdalnej, od 27 lutego, przebywał u rodziny);
- 15 – w pięciu następnych miesiącach, tj. od kwietnia do sierpnia 2021 r. (ww. wychowanek, przebywający u rodziny do końca maja, z dniem 14 kwietnia został przeniesiony do POW nr 2).

Z dniem 5 września 2021 r. jednego wychowanka przeniesiono do POW nr 2.

(akta kontroli str. 554-613, 615-626, 720-721, 737)

Na zaistniałe w 2019 r., po podziale ZPOWiK „Przystań”, przekroczenie limitu wychowanków w POW nr 1 nie uzyskiwano uprzedniego, pisemnego zezwolenia Wojewody Świętokrzyskiego. Dyrektor COP Elżbieta Azarowicz wyjaśniła: *O fakcie przekroczenia liczby wychowanków „Przystani 1” zaistniałym po podziale ZPOWiK „Przystań” informowałam służby wojewody ustnie, w czasie wizytacji, która odbyła się przed wydaniem zezwolenia na funkcjonowanie placówki. Faktyczna liczba dzieci przebywających wówczas w POW nr 1 wynosiła 14, stąd Wojewoda wydał stosowne zezwolenie.*

Przed umieszczeniem w „Przystani 1” w marcu 2021 r. trójki – przyjętych w trybie interwencyjnym – nowych wychowanków, a tym samym przekroczeniem limitu miejsc o dwie osoby, również nie występowano o zgodę Wojewody. Starosta Skarżyski 27 kwietnia 2021 r., tj. dopiero 40 dni po przybyciu dzieci do Placówki, poinformował Wojewodę o fakcie umieszczenia w Placówce dwójki z nich. Dyrektor COP, zapytana o to dlaczego przed przyjęciem trojga nowych wychowanków nie wystąpiła o zezwolenie wojewody, wyjaśniła: *O przyjęcie dziecka ponad stan (...) zwraca się Starosta Powiatu właściwego do wydania skierowania o umieszczeniu dziecka w danej placówce. Informacje takie uzyskałam od służb wojewody. (...) decyzja o przyjęciu dzieci uzasadniona była nierozdzielaniem rodzeństwa. Zapytana czy przed skierowaniem trójki ww. dzieci do POW nr 1 wyrażała zgodę na ich umieszczenie w Placówce Elżbieta Azarowicz stwierdziła: (...) przed skierowaniem przez Starostę Skarżyskiego do POW nr 1 dwójki nowych wychowanków (rodzeństwa K.K i I.K.), pracownik PCPR w Skarżysku- Kamiennej kontaktował się ze mną telefonicznie, w celu uzyskania informacji o możliwości ich umieszczenia w Placówce (na jedyne wolne miejsce został przyjęty M.H.). Z uwagi na fakt, że według mojej wiedzy w najbliższym czasie z POW nr 1 miało odejść pięcioosobowe rodzeństwo, którego rodzice spełnili postawiony im przez sąd warunek niezbędny do odzyskania dzieci, wyraziłam zgodę na przyjęcie dzieci.*

(akta kontroli str. 615-618, 628-629, 633; 1365-1367, 1371)

²⁷ W 16 miesiącach (od października 2019 r. do września 2020 r. i od listopada 2020 r. do lutego 2021 r.) w Placówce przebywało 13 wychowanków, zaś w dwóch (we wrześniu 2019 r. oraz październiku 2020 r.) – 14.

²⁸ Dwóch wychowanków POW nr 1 – formalnie przeniesionych z dniem 1 września 2019 r. do POW nr 2 – w ogóle nie przebywało w „Przystani 1”. Pierwszy z nich (o numerze ewidencyjnym 154) przyjęty do ZPOWiK „Przystań” 11 lutego 2015 r., z dniem 31 stycznia 2017 r. został umieszczony w MOW w Łodzi, skąd wrócił do POW nr 2 w lipcu 2020 r. Drugi (o numerze ewidencyjnym 166) skierowany do ZPOWiK „Przystań” w dniu 16 maja 2016 r. (na podstawie postanowienia sądu z 22 września 2015 r.), z dniem 6 maja 2016 r. (na mocy postanowienia sądu z 4 marca 2016 r.) został przyjęty do MOW w Jaworzu, skąd uciekł 30 maja 2016 r. i nie został odnaleziony do uzyskania pełnoletności we wrześniu 2020 r. (wówczas został skreślony z listy wychowanków POW nr 2).

1.5. Spełnianie przez Placówkę wymogów dotyczących wieku wychowanków

W okresie objętym kontrolą w POW nr 1 przebywało troje dzieci niespełniających kryterium wieku, określonego przepisami ustawy o pieczy zastępczej²⁹. Zostały one umieszczone w Placówce 6 czerwca 2018 r., z dwójką starszego rodzeństwa. Dwoje młodszych – pierwsze urodzone 27 marca 2012 r., a drugie 20 kwietnia 2014 r. – ukończyło 7. rok życia odpowiednio w marcu 2019 r. i kwietniu 2021 r., natomiast 10. rok życia ukończą dopiero w marcu 2022 r. i w kwietniu 2024 r. Starsze, urodzone 7 stycznia 2010 r., ukończyło 10. rok życia 7 stycznia 2020 r. Uzasadnienie postanowienia sądu (wydanego w postępowaniu zabezpieczającym, do czasu prawomocnego zakończenia postępowania), na mocy którego piątka rodzeństwa została umieszczona w instytucjonalnej pieczy zastępczej, nie wskazuje przyczyn skierowania do niej dzieci niespełniających kryterium wieku³⁰. Wydane 3 czerwca 2019 r. postanowienie – które uprawomocniło się 20 lipca 2020 r. – rozstrzygające o pozostawieniu dzieci w POW, nie zawiera uzasadnienia.

(akta kontroli str. 720-727)

1.6. Spełnianie przez pracowników Placówki określonych przepisami wymogów, w tym dotyczących kwalifikacji, a także korzystanie przez nich z poradnictwa mającego na celu wzmocnienie kompetencji oraz przeciwdziałającego zjawisku wypalenia zawodowego

W okresie objętym kontrolą na przewidzianych w regulaminie organizacyjnym POW „Przystań 1” dziewięciu stanowiskach – pięciu stanowiskach wychowawców³¹ i czterech stanowiskach specjalistów – zatrudniano 10 osób. Większość kadry to osoby od wielu lat pracujące w placówkach, z których (w wyniku kolejnych przekształceń) powstały POW nr 1 i POW nr 2. Pedagog zatrudniany jest od 1988 r., starszy wychowawca-koordynator od 1989 r., dwóch starszych wychowawców od 1991 r. i 2007 r., terapeuta od 2003 r., psycholog od 2014 r., zaś wychowawca pracujący w POW nr 1 na pół etatu³² – od 2018 r. Pracownik socjalny zatrudniany był od 2002 r. do końca stycznia 2019 r., zaś pracującego od 2009 r. starszego wychowawcę zastąpił od grudnia 2019 r. nowo przyjęty wychowawca. Poprzedni Dyrektor COP od 1991 r. kierował placówkami, w wyniku przekształceń których powstały POW nr 1 i POW nr 2, natomiast obecny Dyrektor Centrum od 2009 r. zatrudniany był jako wychowawca w ZPOWiK „Przystań”, następnie w POW nr 2.

W Placówce nie zatrudniano opiekunów dziecięcych i nie korzystała ona z pomocy wolontariuszy, o której mowa w art. 99 ust. 4 ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 25, 33-34, 37, 452, 549-550, 798-799)

Każda z zatrudnianych w „Przystani 1” osób, za wyjątkiem pracownika socjalnego, oprócz zakresu czynności podpisała kartę opisu stanowiska pracy, zawierającą charakterystykę stanowiska, a także określającą podstawowy zakres obowiązków, zakres uprawnień i odpowiedzialności, wymagania formalne dla zajmowanego stanowiska, zakres podporządkowania, system pracy i zasady zastępstw.

(akta kontroli str. 453-499, 512-515, 524-543)

Przeprowadzona pod kątem spełniania wymogów stawianych osobom zatrudnianym w POW analiza dokumentacji zawartej w aktach osobowych obydwu dyrektorów COP oraz 10 pracowników „Przystani 1” wykazała, że:

²⁹ Zgodnie z przepisami ustawy o pieczy zastępczej w POW typu socjalizacyjnego umieszczane są, co do zasady, dzieci powyżej 10. roku życia (art. 95 ust. 1), lecz możliwe jest umieszczenie w takiej placówce dziecka młodszego – w przypadku gdy umieszczona jest w niej matka lub ojciec tego dziecka oraz w innych wyjątkowych przypadkach, szczególnie gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa (art. 95 ust. 2).

³⁰ Tylko szóste (urodzone w 2017 r.) dziecko zostało umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

³¹ Wszystkie stanowiska wychowawców były obsadzone w okresie objętym kontrolą.

³² Na kolejne pół etatu zatrudniony w POW nr 2. Osoba ta była wcześniej – między 1 września 2014 r. a 31 grudnia 2016 r. – z przerwami, zatrudniana jako wychowawca w ZPOWiK „Przystań”.

- dyrektorzy Centrum legitymowali się niezbędnym wykształceniem i stażem pracy, o których mowa w art. 97 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy o pieczy zastępczej, a wychowawcy, pedagog, terapeuta oraz pracownik socjalny posiadali wykształcenie i/lub przygotowanie zawodowe określone dla nich odpowiednio w art. 98 ust. 1 pkt 1-2, 4 i 6 tej ustawy, natomiast psycholog nie spełniał wymogów ustalonych w art. 98 ust. 1 pkt 3, gdyż nie posiadał prawa wykonywania zawodu psychologa w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów³³;
- w zakresie spełniania – określonych dla dyrektora w art. 97 ust. 3 pkt 3-4, zaś dla pozostałych pracowników w art. 98 ust. 3 pkt 1-2 ustawy o pieczy zastępczej – wymogów dotyczących posiadania pełni praw rodzicielskich oraz wypełniania obowiązku alimentacyjnego siedem osób (obecny Dyrektor COP, pedagog, terapeuta, pracownik socjalny oraz trzech wychowawców) złożyło stosowne oświadczenia, jednak ze zgromadzonej dokumentacji nie wynika, czy zawarte w nich dane/informacje były weryfikowane w odpowiednich rejestrach lub na podstawie przedłożonych dokumentów, natomiast w pozostałych pięciu przypadkach – byłego Dyrektora COP, trzech wychowawców (zatrudnianych od 2007 r., 2018 r. i 2019 r.) oraz psychologa – w aktach brakowało przedmiotowych oświadczeń;
- w odniesieniu do każdej z 12 ww. osób sprawdzano, zasięgając informacje z Krajowego Rejestru Karnego, spełnienie warunku niekaralności, ustalonego dla dyrektora w art. 97 ust. 3 pkt 5, a dla pozostałych pracowników POW w art. 98 ust. 3 pkt 3 ww. ustawy;
- zarówno Dyrektorzy COP jak i pracownicy „Przystani 1” – stosownie do wymogu wynikającego odpowiednio z art. 97 ust. 3 pkt 6 i art. 98 ust. 3 pkt 4 ww. ustawy – byli zdolni do pracy na zajmowanych stanowiskach, co potwierdzały zaświadczenia lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywanej pracy;
- w przypadku żadnego z dwóch wychowawców, zatrudnionych po wejściu w życie przepisów ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym³⁴ przed ich dopuszczeniem do pracy z dziećmi nie została zasięgnięta informacja o tym, czy dane tych osób są zamieszczone w rejestrach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy³⁵.

(akta kontroli str. 544-550, 799)

Dyrektor Centrum Elżbieta Azarowicz wyjaśniła: *Przed zatrudnieniem psychologa zasięgałam – w formie telefonicznej – informacji dotyczących kwestii związanych z prawem do wykonywania zawodu psychologa (...). Dowiedziałam się, że z uwagi*

³³ Dz. U. z 2019 r. poz. 1026. Art. 7 tej ustawy stanowi, że prawo wykonywania zawodu psychologa powstaje z chwilą dokonania wpisu na listę psychologów Regionalnej Izby Psychologów, natomiast według art. 8 ust. 1 na listę psychologów wpisuje się osobę, która łącznie spełnia następujące warunki: 1) uzyskała w polskiej uczelni dyplom magistra psychologii lub uzyskała za granicą wykształcenie uznane za równorzędne w Rzeczypospolitej Polskiej, 2) posiada pełną zdolność do czynności prawnych, 3) włada językiem polskim w mowie i piśmie w zakresie koniecznym do wykonywania zawodu psychologa, 4) odbyła podyplomowy staż zawodowy, pod merytorycznym nadzorem psychologa posiadającego prawo wykonywania zawodu, który ponosi odpowiedzialność za czynności zawodowe wykonywane przez psychologa-stażystę. Mimo, iż od dnia wejścia w życie ustawy o zawodzie psychologa (tj. 1 stycznia 2006 r.) upłynęło 15 lat, nie funkcjonuje ona w praktyce wskutek nieuchwalenia przepisów wykonawczych, w tym rozporządzenia, o którym mowa w art. 8 ust. 9, określającego warunki odbywania podyplomowego stażu zawodowego, tryb i czas jego odbywania. Nie został skutecznie powołany żaden z organów samorządu zawodowego psychologów określonych w art. 32, ani żadna jednostka organizacyjna samorządu psychologów, tj. Krajowa Izba Psychologów i Regionalne Izby Psychologów (którym przypisano dokonywanie wpisów na listę psychologów).

³⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 152. Ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2017 r.

³⁵ Tj. *Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym* lub w *Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze*.

na fakt braku przepisów wykonawczych do ustawy o zawodzie psychologa (...) powinien zatrudnić osobę, która spełnia pozostałe trzy warunki wpisu na listę psychologów – określone w art. 8 ust. 1 pkt 1-3. (...) Złożone przez sześciu wskazanych pracowników „Przystani 1” oświadczenia o spełnianiu wymogów z art. 98 ust. 3 pkt 1-2 ustawy o pieczy zastępczej nie były weryfikowane w odpowiednich rejestrach lub na podstawie przedłożonych dokumentów, ponieważ przepisy nie określają sposobu poświadczania kwalifikacji w tym zakresie, a forma pisemnego oświadczenia złożonego pod rygorem odpowiedzialności karnej zdaje się być wystarczająca.

(akta kontroli str. 629-630, 633-641)

W kontrolowanym okresie kadra POW nr 1 korzystała ze szkoleń podnoszących kompetencje. W listopadzie 2019 r. siedmiu z ośmiu pracowników Placówki (czterech z pięciu wychowawców³⁶ i wszyscy specjaliści) oraz ówczesny Dyrektor Centrum uczestniczyli w szkoleniu pn. *Dyscyplina w placówce opiekuńczo-wychowawczej – jak kierować swoim zachowaniem, żeby wpływać na zachowanie dzieci*, natomiast w grudniu 2020 r. wszyscy wychowawcy i specjaliści wzięli udział w dwóch szkoleniach on-line, tj. szkoleniu pn. *Dziecko w złości* oraz szkoleniu pn. *Jak wspierać dziecko w kłopotach z koncentracją i zadbać o relacje*. Ponadto od stycznia do maja 2019 r. pedagog oraz starszy wychowawca – koordynator kontynuowali cykl spotkań superwizyjnych rozpoczęty w 2018 r.

Przed 2019 r. osoby te, zwłaszcza zatrudniane przez wiele lat w placówkach, w wyniku przekształcania których powstały POW nr 1 i POW nr 2, uczestniczyły w wielu różnych formach dokształcania i doskonalenia zawodowego przydatnych w pracy z wychowankami placówek opiekuńczo-wychowawczych.

(akta kontroli str. 66, 706-716, 717-719)

1.7. Kontrole oraz skargi dotyczące prowadzonych przez Placówkę działań opiekuńczo-wychowawczych

W latach 2019-2021³⁷ Wojewoda Świętokrzyski nie przeprowadzał w POW nr 1 kontroli, o których mowa w art. 122 i art. 122a ustawy o pieczy zastępczej. Jedyną przeprowadzoną w ww. okresie kontrolą związaną z działalnością POW nr 1 była kontrola sanitarna bloku żywienia w COP, podczas której nie zostały stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 644-657)

W rejestrze skarg i wniosków założonym 20 marca 2005 r. dla ZPOWiK „Przystań” brak wpisów, zaś po jego przekształceniu w POW nr 1 i POW nr 2 dla placówek tych nie założono odrębnych rejestrów. Dyrektor Centrum Elżbieta Azarowicz wyjaśniła: *Działalność placówek, których jestem dyrektorem od 1991 r. nigdy nie była przedmiotem skarg, stąd niezakończenie odrębnych rejestrów skarg i wniosków dla powstałych z początkiem roku 2019 „Przystani 1” i „Przystani 2” wynika z niedopatrzenia. Podczas kontroli zostały zamówione dwie książki skarg i wniosków na drukach dedykowanych placówkom opiekuńczo-wychowawczym. Niezwłocznie po ich odbiorze zostanie założony oddzielny rejestr dla każdej placówki. W dniu 5 lipca 2021 r. dla POW nr 1 i POW nr 2 zostały założone osobne rejestry skarg i wniosków.*

(akta kontroli str. 630, 634, 642-643, 698-703)

Z informacji udzielonej przez Wojewodę Świętokrzyskiego i Starostę Skarżyskiego wynika, że ani do ŚUW ani do Starostwa Powiatowego w Skarżysku-Kamiennej w kontrolowanym okresie nie wpływały skargi dotyczące funkcjonowania POW nr 1.

(akta kontroli str. 151, 153-154, 209, 211-212)

³⁶ Jeden wychowawca nie brał udziału w szkoleniu z uwagi na zwolnienie lekarskie.

³⁷ Do czasu kontroli NIK.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W przypadku pięciu osób – byłego Dyrektora COP, trzech wychowawców (zatrudnianych od 2007 r., 2018 r. i 2019 r.) oraz psychologa – w aktach osobowych brakowało oświadczeń dotyczących spełniania wymogów dotyczących posiadania pełni praw rodzicielskich oraz wypełniania obowiązku alimentacyjnego. Wymogi te określone są dla dyrektora w art. 97 ust. 3 pkt 3-4, zaś dla pozostałych pracowników w art. 98 ust 3 pkt 1-2 ustawy o pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 544-550, 799)

Dyrektor Centrum wyjaśniła: *Brak w aktach osobowych wskazanych czterech pracowników (...) oświadczeń dotyczących spełniania wymogów związanych z prawami rodzicielskimi oraz alimentacją jest wynikiem niedopatrzenia. Oświadczenia zostały uzupełnione podczas kontroli.*

(akta kontroli str. 629-630, 633-641)

2. Dyrektor COP – wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 21 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym – nie zasięgnął przed dopuszczeniem do pracy z dziećmi jedyne go wychowawcy zatrudnionego w okresie funkcjonowania POW nr 1 informacji o tym, czy jego dane są zamieszczone w *Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym* lub w *Rejestrze osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze.*

(akta kontroli str. 544-550)

Dyrektor COP Elżbieta Azarowicz wyjaśniła: *Niezasięgnięcie (...) informacji (...) było wynikiem niedopatrzenia. W związku ze wskazaniem na ten fakt podczas kontroli, w dniu 28 czerwca br. COP wysłało pocztą do Biura Informacyjnego KRK (...) zgłoszenie utworzenia użytkownika instytucjonalnego, a także utworzyło w systemie elektronicznym Rejestru (...) konta administratora, reprezentanta i pełnomocnika COP. Pierwsze zostało zatwierdzone, jednak dokonanie stosownych sprawdzeń uwarunkowane jest zatwierdzeniem dwóch pozostałych. Niezwłocznie po zakończeniu tej procedury wszyscy pracownicy kierowanych przeze mnie placówek zostaną poddani weryfikacji w przedmiotowych rejestrach.*

W toku kontroli Dyrektor Centrum w odniesieniu do wszystkich ośmiu pracowników POW nr 1 (pięciu wychowawców i trzech specjalistów) uzyskał informację, iż nie figurują oni w ww. rejestrach.

(akta kontroli str. 629-630, 633-641, 697, 800-807)

Odnośząc się do udzielonych wyjaśnień należy podkreślić, że weryfikacja w ww. rejestrach, której należy dokonywać przed nawiązaniem stosunku pracy, ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia bezpieczeństwa wychowanków POW i bez niej nikt nie powinien zostać dopuszczony do pracy z dziećmi.

3. W 14 z 32 pełnych miesięcy kontrolowanego okresu w POW nr 1 umieszczonych było więcej niż 14 dzieci. W dziewięciu miesiącach – od stycznia do sierpnia 2019 r., gdy po podziale ZPOWiK „Przystań” 16 z 31 jej podopiecznych przypisano do POW nr 1 oraz w marcu 2021 r., gdy przy stanie 13 dzieci przyjęto troje kolejnych – liczba wychowanków Placówki wynosiła 16, natomiast w pięciu miesiącach – od kwietnia do sierpnia 2021 r. – 15. Stanowiło naruszenie zezwolenia Wojewody na utworzenie „Przystani 1” oraz art. 95 ust. 3 i 3a ustawy o pieczy zastępczej, z których wynika że w POW typu socjalizacyjnego może być umieszczonych jednocześnie 14 wychowanków, a przyjęcie dziecka ponad ten

limit możliwe jest wyłącznie w sytuacji, w której wychowanek POW zostanie umieszczony w placówkach/podmiotach wskazanych w art. 95 ust. 3a ustawy, a na przyjęcie dziecka z przekroczeniem limitu należy uzyskać zgodę wojewody.
(akta kontroli str. 554-613, 615-626, 720-721, 737)

Z udzielonych przez byłą Dyrektora COP wyjaśnień (przywołanych w pkt 1.4 wystąpienia) wynika, że o przekroczeniu limitu miejsc zaistniałym w POW nr 1 po podziale ZPOWiK „Przystań” informowała ustnie służby Wojewody podczas oględzin przeprowadzonych 9 stycznia 2019 r. przez pracowników WPSiZ ŚUW, zaś w marcu 2021 r. przed skierowaniem przez Starostę Skarżyskiego trójki nowych wychowanków wyraziła zgodę na umieszczenie w Placówce dwojga dzieci ponad limit określony ww. przepisami oraz zezwoleniem Wojewody, gdyż spodziewała się powrotu pięcioosobowego rodzeństwa do rodziny.

(akta kontroli str. 615-618, 628-629, 633; 1365-1367, 1371)

NIK zauważa konieczność zapewnienia dzieciom opieki, jednak przyjmowanie ich ponad ustawowy limit jest stanem nieprawidłowym i stanowi naruszenie zarówno przepisu art. 95 ust. 3 i 3a ustawy o pieczy zastępczej, jak i zezwolenia Wojewody.

OCENA CZĄSTKOWA

Jakkolwiek, z uwagi na nieprzeprowadzenie prac budowlanych objętych projektem przebudowy budynku przy ul. Rejowskiej 53, nie były spełnione wymogi niezbędne, do funkcjonowania w nim zgodnie z prawem więcej niż jednej placówki opiekuńczo-wychowawczej, zdaniem NIK wychowankom „Przystani 1” zapewniono odpowiednie warunki mieszkaniowe. Odnotowane w kontrolowanym okresie nieznaczne przekroczenia 14-osobowego limitu miejsc nie wpływały na pogorszenie warunków pobytu wychowanków przebywających w Placówce. Troje umieszczonych w POW nr 1 dzieci niespełniających kryterium wieku trafiło do niej w trybie przewidzianym przepisami ustawy o pieczy zastępczej. Dwoje wychowanków legitymujących się orzeczeniami o niepełnosprawności i/lub o znacznym stopniu niepełnosprawności uzyskało je już w czasie pobytu w Placówce. Zarówno Dyrektorki COP, jak i wychowawcy oraz specjaliści posiadali odpowiednie kwalifikacje. W odniesieniu do czterech pracowników „Przystani 1” Dyrektorka Centrum nie dopełniła obowiązku zweryfikowania spełniania wymogów dotyczących posiadania pełni praw rodzicielskich i wypełniania obowiązku alimentacyjnego, zaś w przypadku jednego wychowawcy przyjętego w okresie funkcjonowania POW nr 1 nie dokonała sprawdzenia odpowiednich rejestrów, wymaganego przez art. 21 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym. W latach 2019-2020 kadra Placówki korzystała ze szkoleń podnoszących kompetencje, zaś koordynator i pedagog także z poradnictwa superwizyjnego.

OBSZAR

2. Działania opiekuńczo-wychowawcze realizowane w domach dziecka.

Opis stanu faktycznego

2.1. Sporządzanie diagnoz psychofizycznych dla dzieci przyjmowanych do Placówki

Szczegółowym badaniem objęto dokumentację 12 z 20 wychowanków POW nr 1, w tym wszystkich czterech przyjętych w okresie objętym kontrolą³⁸ Analiza diagnoz

³⁸ Tj. wychowanków o numerach ewidencyjnych: 208 (przyjęty 6 października 2020 r.) oraz 211-213 (przyjęci 18 marca 2021 r.). Ponadto badano dokumentację ośmiorga dzieci, które zostały przyjęte do ZPOWiK „Przystań”, skąd po podziale placówki trafiły do POW nr 1. Byli to wychowankowie o numerach ewidencyjnych: 154 i 156 (przyjęci 11 lutego 2015 r.), 166 (przyjęty 16 maja 2015 r.), 181 (przyjęty 11 lutego 2017 r.), 187 (przyjęty 22 marca 2018 r.), 188 (przyjęty 12 kwietnia 2018 r.), 192 (przyjęty 6 czerwca 2018 r.) i 197 (przyjęty 25 czerwca 2018 r.).

psychofizycznych opracowanych dla dzieci, umieszczonych w Placówce od 2019 r.³⁹ wykazała m.in. że zostały one sporządzone przez psychologa, w terminie od 32 do 41 dni od przyjęcia do Placówki⁴⁰, zawierały wszystkie wymagane elementy i zostały opracowane rzetelnie (uwzględniały wszystkie istotne informacje o sytuacji dzieci, a także dostosowane do stwierdzonych potrzeb, wskazówki dotyczące dalszych działań opiekuńczo-wychowawczych).

(akta kontroli str. 808-819)

W zakresie terminów sporządzania diagnoz zatrudniona w Placówce psycholog, Bianka Skowron, wyjaśniła: (...) w związku z przybyciem nowego wychowanka do placówki diagnoza psychofizyczna sporządzana jest w ciągu 30 dni. Okres ten pozwala na przygotowanie rzetelnej diagnozy dziecka. Powyższy czas potrzebny jest do zaadaptowania się dziecka w nowym miejscu, zdobycia zaufania wśród pracowników, rozmowy z wychowankiem/ą w celu zasięgnięcia informacji o sytuacji rodzinnej widzianymi oczami dziecka. W tym czasie konieczne jest nawiązanie kontaktu z rodziną, innymi instytucjami (m.in. kuratorzy, PCPR, szkoła), a także z wychowawcami w placówce (ich obserwacja). Po zebraniu wszelkich informacji wyodrębniane są problemy wychowawcze i emocjonalne dziecka oraz jego potrzeby. Dopiero dzięki zebranej dokumentacji i informacji nt. wychowanka/i jest możliwość sporządzenia rzetelnej diagnozy (...). W odniesieniu do terminów sporządzenia czterech ww. diagnoz psycholog stwierdziła: W placówkach (...) „Przystań” (...) od lat przyjęta jest zasada, że diagnozy sporządza psycholog, zaś pedagog wyłącznie w przypadku długotrwałej nieobecności psychologa. Tak było w okresie, w którym przebywałam na urlopie macierzyńskim oraz rodzicielskim (tj. od 25.08.2017 r. do 25.08.2018 r.). Diagnoza psychofizyczna wychowanka o numerze (...) 208, który przybył do placówki 06.10.2020 r. została sporządzona 16.11.2020 r. (po 41 dniach) z uwagi na fakt, że w terminie 13.10.2020 r. – 09.11.2020 r. przebywałam na zwolnieniu lekarskim i opiece na dziecko. Diagnoza została sporządzona w najkrótszym możliwym terminie. Diagnozy psychofizyczne trzech wychowanków przyjętych 18.03.2021 r. (tj. wychowanków o numerach ewidencyjnych 211, 212 i 213) zostały sporządzone 19.04.2021 r. (po 32 dniach), ponieważ termin diagnozy przypadał na weekend, kiedy nie pracuję. Zatem wpisana data jest datą poniedziałkową zaraz po weekendzie.

(akta kontroli str. 1211-1212, 1054-1058)

Ze względu na nieobecność w pracy pedagoga w okresie od 26 października do 12 listopada 2020 r. diagnoza psychofizyczna wychowanka o numerze 208 nie mogła zostać sporządzona także przez niego, a tym samym – w ocenie NIK – spełniony został wymóg niezwłocznego sporządzenia diagnozy.

(akta kontroli str. 979-983, 1230)

2.2. Sporządzanie dla podopiecznych Placówki planu pomocy dziecku oraz zapewnienie wychowankom przewidzianych przepisami świadczeń

2.2.1. Analiza dokumentacji 12 wychowanków POW nr 1⁴¹ – przeprowadzona pod kątem prawidłowości sporządzania w kontrolowanym okresie planów pomocy oraz ich modyfikacji⁴² – wykazała w szczególności, że:

- plany pomocy dla czterech wychowanków przyjętych od 2019 r. opracowano w dwóch przypadkach w ciągu 7 dni od sporządzenia diagnozy⁴³, w pozostałych

³⁹ Analizą objęto również diagnozy sporządzone dla ośmiu wychowanków przebywających w POW nr 1 w latach 2019-2021, a przyjętych w okresie wcześniejszym do ZPOWiK „Przystań”, jednak diagnoz tych nie poddawano ocenie z uwagi na fakt, że sporządzone były przed okresem objętym kontrolą i w innej placówce niż POW nr 1.

⁴⁰ W trzech przypadkach (dzieci przyjętych 18 marca 2021 r.) – w 32 dniu od przyjęcia dzieci do placówki, zaś w jednym (dziecko przyjętego 6 października 2020 r.) – w ciągu 41 dni.

⁴¹ Tych samych, których wskazano w pkt 2.1 wystąpienia.

⁴² Łącznie przebadano sporządzone w latach 2019-2021 cztery plany pomocy i 28 modyfikacji planów pomocy.

⁴³ Dla wychowanków nr 211 i 212.

- dwóch odpowiednio w ciągu 21 dni i 31 dni⁴⁴; każdy plan został opracowany przez wychowawcę kierującego procesem wychowawczym dziecka, w jedynym przypadku, w którym rodzina miała ustanowionego asystenta⁴⁵, we współpracy z tym asystentem, zaś w pozostałych trzech – we współpracy z organizującymi pracę z rodziną psychologiem i terapeutą Placówki;
- na 28 opracowanych w kontrolowanym okresie modyfikacji planów pomocy dotyczących 11 z 12 ww. wychowanków 16 (tj. 57,1%) zostało sporządzonych z przekroczeniem 6-miesięcznego terminu na dokonanie tej czynności, przy czym opóźnienia wynosiły od 1 dnia do miesiąca i 23 dni; modyfikacje były opracowywane przez wychowawcę we współpracy ze specjalistami Placówki;
 - dla jednego wychowanka⁴⁶ przyjętego do ZPOWiK „Przystań” 16 maja 2016 r. i przypisanego z dniem 1 stycznia 2019 r. do POW nr 1, nie był sporządzony plan pomocy ani jego modyfikacje, gdyż przebywające od 6 maja 2016 r. w MOW dziecko uciekło z niego 29 maja 2016 r. i – mimo kilkuletnich poszukiwań – nie zostało odnalezione do czasu skreślenia z listy wychowanków Placówki (we wrześniu 2020 r.)⁴⁷;
 - zarówno plany pomocy jak i ich modyfikacje zawierały wszystkie wymagane elementy oraz uwzględniały wskazania zawarte w szczególności w diagnozach i sporządzanych dla każdego wychowanka (przeważnie raz na trzy miesiące) arkuszach obserwacji psychologicznej i pedagogicznej;
 - cele pracy z dzieckiem oraz działania krótko i długoterminowe zawarte w każdym planie/modyfikacji były dostosowane indywidualnie do sytuacji dziecka i nie były standardowe (takie same w każdym przypadku), odnosiły się do powrotu dziecka do rodziny lub umieszczenia go w rodzinie zastępczej (w żadnym z trzech przypadków, w których rodzice zostali pozbawieni praw rodzicielskich, nie odnosiły się one do umieszczenia w rodzinie przysposabiającej, z uwagi na brak zgody dziecka na adopcję), a także dla każdego z wychowanków zostały określone precyzyjnie, realnie i adekwatnie;
 - realizacja planów przebiegała zgodnie z założonymi celami pracy z dzieckiem oraz działaniami krótko i długoterminowymi, przy czym cele krótkoterminowe (stosownie do zaobserwowanych zmian w zachowaniach dziecka i wynikających z nich potrzeb) były aktualizowane przy modyfikacjach planu pomocy, zaś cele długoterminowe wymagały kontynuacji;
 - dokumentacja dotycząca realizacji planów pomocy dziecku zawierała informacje o procesie zmian rozwoju psychicznego i fizycznego w czasie pobytu dzieci w POW nr 1, informacje na temat oceny efektów pracy z rodziną prowadzonej przez asystenta rodziny lub/i specjalistów Placówki organizujących pracę z rodziną, podsumowanie realizacji założonych celów i działań za dany okres (ze wskazaniem co udało się osiągnąć a czego nie, co należy poprawić bądź zmienić oraz wnioski);
 - prawidłowość realizacji planów w celu ich ewentualnej zmiany była analizowana przez zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka (dalej: zespół ds. OOSD) z częstotliwością odpowiadającą sporządzaniu tych ocen (na 25 ocen 11 dokonano w terminie do pół roku od poprzedniej, kolejnych 11 w terminie od 6 miesięcy i 1 dnia do 8 miesięcy i 14 dni, zaś trzech w terminie od 12 miesięcy i 26 dni do 13 miesięcy i 2 dni);

⁴⁴ Dla wychowanka nr 208 w ciągu 21 dni, zaś dla wychowanka nr 213 w ciągu 31 dni. Obydwaj byli przypisani do tego samego wychowawcy. Plany w pozostałych 8 sprawach zostały sporządzone przed 2019 r., tym samym nie podlegały ocenie.

⁴⁵ Dotyczy wychowanka nr 208.

⁴⁶ O numerze ewidencyjnym 166.

⁴⁷ Skreślenie wychowanka z listy nastąpiło z dniem osiągnięcia przez niego pełnoletności.

- plany pomocy były modyfikowane w zależności od zmieniającej się sytuacji, przy czym 21 z 28 modyfikacji (75%) dokonano po ocenie przeprowadzonej przez zespół ds. OOSD, uwzględniając potrzeby wychowanków oraz ustalenia podjęte w trakcie posiedzenia Zespołu;
- wskazane wyżej ustalenia świadczą o rzetelności sporządzania planów pomocy.
(akta kontroli str. 820-843, 856-861)

Na 19⁴⁸ wychowanków, którzy przebywali w POW nr 1 w kontrolowanym okresie pobyt czworga dzieci trwał do dwóch lat (troje było w niej pięć miesięcy, a jedno 11 miesięcy). Pobyt 15 dzieci – uwzględniając ciągłość działalności POW nr 1 z ZPOWiK „Przystań” – był dłuższy niż 24 miesiące (od 28 do 145 miesięcy). Troje z nich – odpowiednio po 36, 54 i 145 miesiącach od przyjęcia do ZPOWiK, a następnie przypisania do POW nr 1 – zostało przeniesionych do POW nr 2, zaś dwoje opuściło Placówkę (jedno po 56 miesiącach wróciło do domu rodzinnego, drugie po 28 zostało umieszczone w rodzinie zastępczej). Dla 10 wychowanków pozostających w POW „Przystań 1” na dzień 15 września 2021 r. długość pobytu wynosiła od 39 do 111 miesięcy.

(akta kontroli str. 621-625, 720-721)

Na 15 dzieci, które – uwzględniając ciągłość działalności POW nr 1 z ZPOWiK „Przystań” – przebywały w Placówce powyżej 18 miesięcy (w tym siedmiorgo dzieci, których dokumentację poddawano szczegółowemu badaniu):

- dwoje – wychowanków o numerach 87 i 115 – umieszczono w niej przed 19 września 2014 r., więc nie miał do nich zastosowania art. 100 ust. 4a ustawy o pieczy zastępczej; byli to wychowankowie z nieuregulowaną sytuacją prawną (rodzice mieli ograniczone prawa rodzicielskie);
- dla pozostałych 13 dzieci (w tym siedmiorga, których dokumentację poddawano szczegółowemu badaniu) termin z art. 100 ust. 4a ustawy upłynął:
 - w czterech przypadkach przed 1 stycznia 2019 r., tj. powstaniem POW nr 1, z tego: w dwóch przypadkach (wychowanków numer 154 i 156) – 11 sierpnia 2016 r.; na ten dzień dzieci nie miały uregulowanej sytuacji prawnej; w dwóch kolejnych (rodzeństwa o numerach 180 i 181) – 11 sierpnia 2018 r.; na ten dzień dzieci nie miały uregulowanej sytuacji prawnej; rodziców pozbawiono praw rodzicielskich później – 3 października 2019 r.;
 - w pozostałych dziewięciu przypadkach w okresie funkcjonowania POW nr 1, z tego:
 - w jednym (wychowanka numer 187) – 22 września 2019 r.; dziecko od 2013 r. miało uregulowaną sytuację prawną (rodzice byli pozbawieni praw rodzicielskich), jednak w dniu 23 marca 2019 r., po ukończeniu 13 roku życia, nie wyraziło zgody na wszczęcie procedur adopcyjnych⁴⁹;
 - w dwóch (rodzeństwa o numerach 188 i 189) – 12 października 2019 r.; na ten dzień dzieci nie miały uregulowanej sytuacji prawnej (ojciec był pozbawiony praw rodzicielskich od 2012 r., natomiast matkę – która w wakacje 2020 r. zerwała kontakt z dziećmi i Placówką – sąd pozbawił ich 3 lutego 2021 r.);
 - w pięciu (rodzeństwa o numerach 192-196) – 6 grudnia 2019 r.; na ten dzień dzieci nie miały uregulowanej sytuacji prawnej, ale od 3 czerwca 2019 r. toczyło się wszczęte z urzędu postępowanie, które – jak wskazał Dyrektor COP Rafał Miernik – na 15 listopada 2021 r. nadal było w toku;

⁴⁸ Dane podano z wyłączeniem wychowanka o numerze ewidencyjnym 166, który faktycznie nie przebywał w Placówce.

⁴⁹ Zgodnie z art. 118 § 1 z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359) do przysposobienia potrzebna jest zgoda przysposobianego, który ukończył lat trzynaście.

- w jednym (wychowanka numer 197) – 25 grudnia 2019 r.; na ten dzień dziecko nie miało uregulowanej sytuacji prawnej (ojcu nie przyznano praw rodzicielskich, matce zostały one ograniczone w czerwcu 2018 r.), ale w toczącym się wcześniej postępowaniu o pozbawienie matki władzy rodzicielskiej 18 kwietnia 2019 r. sąd postanowił utrzymać ograniczenie władzy rodzicielskiej matki i umieścić dziecko w POW 1.

(akta kontroli str. 1370)

Była Dyrektor COP, zapytana czy w odniesieniu do dziewięciorga ww. dzieci, dla których wynikający z art. 100 ust. 4a ustawy o pieczy zastępczej termin upływał w okresie funkcjonowania POW nr 1, składała stosowne wnioski do sądu, wyjaśniła: *W odniesieniu do (...) wychowanka nr 187 nie występowałam z wnioskiem, gdyż dziecko to – którego rodzice byli pozbawieni władzy rodzicielskiej od 2013 r. – w dniu 28 marca 2019 r., tj. niespełna pół roku przed upływem terminu (...), nie wyraziło zgody na wszczęcie procedur adopcyjnych. W odniesieniu do przyjętego w dniu 12 kwietnia 2018 r. rodzeństwa – wychowanków o numerach 188 i 189 – wystąpiłam z wnioskiem w dniu 21 września 2020 r. Nie wystąpiłam z wnioskiem, przed upływem terminu przypadającego na 12 października 2019 r., gdyż matka rokowała nadzieje, na powrót dzieci do domu rodzinnego (matki), znalazła pracę i realizowała plan współpracy z placówką. Praca z rodziną na rzecz powrotu dziecka wymagała dłuższego terminu realizacji tego zadania. W odniesieniu do (...) piątki rodzeństwa – wychowanków o numerach 192-196 – nie wystąpiłam z wnioskiem przed upływem terminu przypadającego na 6 grudnia 2019 r., gdyż było to niezasadne z uwagi na toczące się z urzędu, od 3 czerwca 2019 r., postępowanie dotyczące powrotu dzieci do rodziców. W odniesieniu do przyjętego 25 czerwca 2018 r. wychowanka nr 197 nie wystąpiłam z wnioskiem przed upływem terminu przypadającego na 25 grudnia 2019 r., gdyż nie było to zasadne z uwagi na dynamiczną sytuację rodzinną dziecka. Matka przebywała w Zakładzie Karnym, a babcia i placówka oraz Kurator Sądowy współpracowały z Sądem Rodzinnym w zakresie umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej u babci. W rezultacie doszło do umieszczenia chłopca w rodzinie zastępczej.*

(akta kontroli str. 1367-1368, 1371-1372)

Była Dyrektor COP wyjaśniła: *Długotrwałe przebywanie wskazanych wychowanków w Placówce związane było zwykle z trudnościami w wypracowaniu (podczas prowadzonych działań reintegracyjnych) sytuacji, w której ich mający ograniczone prawa rodzicielskie rodzice – borykający się z nałogami, niezaradni życiowo i wychowawczo – zdołaliby poprawić swój sposób funkcjonowania tak, by móc uzyskać zgodę sądu na powrót dzieci do domu. Z kolei w przypadkach, w których rodzice zostali pozbawieni praw rodzicielskich ich przebywające w Placówce dzieci nie wyrażały zgody na adopcję. Badanie dokumentacji 12 wychowanków POW nr 1 potwierdza przyczyny wskazane w wyjaśnieniach.*

(akta kontroli str. 808-855, 1178-1189, 1214, 1216)

2.2.2. Analiza dostępnej dokumentacji, w tym dotyczącej działań podejmowanych wobec 11⁵⁰ wychowanków POW nr 1, wykazała że:

- w Placówce zapewniono, odpowiednio do jej rodzaju oraz stosownie do potrzeb dzieci, wymagane świadczenia określone w przywołanych przepisach;
- działania opiekuńczo-wychowawcze były planowane i realizowane odrębnie dla wychowanków POW nr 1 i POW nr 2;
- w uregulowaniach wewnętrznych Placówki nie określono zasad postępowania dotyczących:

⁵⁰ Z wyłączeniem z badanej próby wychowanka, który faktycznie nie przebywał w Placówce (dla którego wytwarzano także wybrane dokumenty).

- sposobu przekazywania między pracownikami informacji na temat dzieci, procesu ich wychowania i podejmowanych decyzji (istotne bieżące informacje były odnotowywane przez wychowawcę dyżurującego w „zeszycie dyżurów”, zaś pedagog regularnie – przeważnie przynajmniej 2-3 razy w miesiącu – przeprowadzał z wychowawcami, pozostałymi specjalistami oraz Dyrektorem COP, konsultacje w bieżących sprawach wychowanków);
- zgłaszania przez wychowanków swoich uwag, postulatów, wniosków i opinii dotyczących spraw osobistych i życia placówki, w tym wychowawców oraz specjalistów;
- podawania leków i właściwego prowadzenia dokumentacji medycznej;
- w przyjętym 3 stycznia 2019 r. regulaminie wychowanków POW „Przystań 1”, z którym dzieci zostały zapoznane na spotkaniach informacyjnych, ustalono zasady/sposoby nagradzania (m.in. za najwyższą frekwencję, wzorową postawę, bezinteresowną pomoc współmieszkańcom) i zasady karania – konsekwencje wynikające z niewłaściwych zachowań (np. ucieczek, przemocy, niszczenia mienia i rzeczy osobistych, używania wulgaryzmów i obrażania innych, używania telefonów i tabletów niezgodnie z ich przeznaczeniem, niewywiązywania się z obowiązków szkolnych) a także procedury postępowania przypisane do tych zachowań – w ich ramach określono m.in. zasady przekazywania informacji (np. przy przemocy – powiadomienie przez wychowawcę dyżurującego Dyrektora COP i Policji oraz sporządzenie notatki służbowej, powiadomienie sądu oraz rodziców i opiekuna prawnego przez wychowawcę prowadzącego, zaś przy używaniu wulgaryzmów oraz obrażaniu innych – sporządzenie notatki przez wychowawcę dyżurującego i zawiadomienie sądu o problemach wychowawczych przez wychowawcę prowadzącego);
- stosowane metody wychowawcze, zgodne z regulaminem wychowanków, oparte były o zasady pozytywnej dyscypliny polegające na wzmacnianiu właściwych zachowań, nie naruszały godności dziecka i służyły prawidłowemu procesowi wychowania; konsekwencje niewłaściwych zachowań obejmowały przede wszystkim przyznanie się do winy i przeproszenie osoby poszkodowanej;
- stosowane przez poszczególnych wychowawców metody działania, w tym nagradzania i karania były zgodne z regulaminem wychowanków i jednolite, stanowiły jednoznaczny system, nie naruszały praw dziecka wynikających z art. 4 ustawy o pieczy zastępczej; formą kar stosowanych w obecności innych było przyznanie się do winy i przeproszenie poszkodowanego na forum grupy;
- w Placówce zapewniono warunki umożliwiające wychowankom korzystanie z nauczania zdalnego podczas pandemii COVID-19, w tym m.in. odpowiednią przepustowość łącza internetowych⁵¹; na 16 uczniów przebywających w POW nr 1 w okresie pandemii ośmiu korzystało z laptopów użyczonych przez Powiat Skarżyski⁵², jeden z laptopa należącego do Placówki, dwóch ze sprzętu pożyczonego ze szkół (laptopa i tableta), zaś pięciu wychowanków posiadało własny sprzęt; w razie konieczności dzieci korzystały z drukarek i skanerów znajdujących się w pokoju wychowawców oraz w Centrum.

(akta kontroli str. 862-882, 924-999)

Podczas przeprowadzonych 27 maja 2021 r. oględzin, o których mowa w pkt 1.2., stwierdzono że stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń POW nr 1 nie budzi

⁵¹ Według zawartej przez Powiat Skarżyski umowy na dostarczanie Internetu do podległych mu jednostek minimalne parametry łącza internetowego wynosiły: 8 Mbit/s / 2Mbit/s (download/upload), bez limitów pobierania i wysyłania danych; dostępność do usługi dostępu do sieci Internet na poziomie 99% miesięcznie.

⁵² Cztery z nich zostały użyczone dla ZPOWiK „Przystań” w 2014 r. – w ramach projektu pn. *Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w Powiecie Skarżyskim*, pozostałe użyczono COP w 2020 r. – w ramach projektu pn. *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19* (na podstawie umowy zawartej 23 lipca 2020 r. Centrum otrzymało łącznie 15 komputerów przenośnych).

zastrzeżeń. Wszędzie było czysto, jedynie w niektórych ww. łazienkach widoczne były ślady wilgoci, a część ścian w pokojach (zwłaszcza przy łóżkach) nieco przybrudzona. Jak wyjaśniła Dyrektor COP na sierpień br. zaplanowano remont obejmujący odmalowanie pomieszczeń Placówki. Wychowankowie POW nr 1 mogą korzystać z ww. pomieszczeń w sposób zapewniający im intymność i poczucie bezpieczeństwa. Nie stworzono barier ani ograniczeń przy wejściu i wyjściu do i z budynku (poprzez np. kraty w oknach, brak klamek w drzwiach i oknach pokojowych, obecność kamer w pokojach). Okna w pokojach na piętrze zaopatrzone są w klamki zamykane na klucz, co – jak wyjaśniła Dyrektor COP – spowodowane jest wymogami bezpieczeństwa.

(akta kontroli str. 379-406)

2.3. Organizacja i zakres działań opiekuńczo-wychowawczych zapewnionych podopiecznym Placówki

Podejmowane w POW nr 1 działania opiekuńczo-wychowawcze nie ograniczały się do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych wychowanków. Zapewniono im również specjalistyczną pomoc pedagoga, psychologa i terapeuty, a od listopada 2019 r. także zajęcia logopedyczne, które prowadził pedagog⁵³.

Wszyscy pracownicy „Przystani 1” zatrudniani byli, zgodnie z regulaminem organizacyjnym Placówki, na podstawie umów o pracę – czterej wychowawcy na pełny etat, natomiast jeden wychowawca oraz specjaliści w wymiarze ½ etatu (osoby te zatrudniano, również na ½ etatu, w POW nr 2).

(akta kontroli str. 25, 33-34, 37, 452, 500-511, 718-719)

Wychowawcy zatrudniani na pełen etat pracowali przez siedem dni w tygodniu, na trzy zmiany po 8 godzin (pierwsza zmiana od godz. 6:00 do godz. 14:00, druga – od godz. 14:00 do 22:00, trzecia/nocna – od godz. 22:00 do 6:00), zaś wychowawca pracujący na ½ etatu: w poniedziałki od godz. 6:00 do godz. 10:00, we wtorki od godz. 12:00 do godz. 20:00 i w czwartki od godz. 22:00 do godz. 6:00. Tym samym w poniedziałki między godz. 6:00 a godz. 10:00 oraz we wtorki między godz. 12:00 a godz. 20:00 w Placówce obecnych było dwóch wychowawców. Specjaliści pracowali codziennie od poniedziałku do piątku po osiem godzin⁵⁴, z tego po cztery na rzecz POW nr 1. Godziny pracy psychologa i terapeuty przypadły między 8:00 a 20:00, natomiast pedagoga: do września 2020 r. między 8:00 a 19:30, zaś od października 2020 r. również między 8:00 a 20:00.

Zakresy czynności kadry pracującej z dziećmi, ani innego rodzaju dokumentacja wewnętrzna (w szczególności miesięczne plany pracy) nie określały liczby godzin, którą należy przeznaczyć na poszczególne czynności np. opiekę nad grupą, indywidualną pracę z dzieckiem, czy opracowanie dokumentacji dotyczącej procesu wychowawczego. Wychowawcy oraz specjaliści na każdy miesiąc sporządzali szczegółowy plan pracy, który podlegał zatwierdzeniu przez Dyrektora COP. Na planach odnotowywano przebieg ich realizacji. Liczba wychowanków pozostających pod opieką jednej osoby pracującej z dziećmi odpowiadała ich potrzebom oraz rodzajowi prowadzonych zajęć i nie przekraczała limitów wynikających z § 10 ust. 2 i 3 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej. Spełniony był wymóg § 16 ust. 1 rozporządzenia, zgodnie z którym wychowawca kieruje procesem wychowawczym nie więcej niż pięciorga dzieci.

(akta kontroli str. 453-499, 512-515, 524-541, 748-754, 884-1143)

Działania opiekuńczo-wychowawcze nie ograniczały się jedynie do zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych dzieci, lecz obejmowały również oddziaływania specjalistyczne z udziałem psychologa, pedagoga i terapeuty. Każdy ze specjalistów

⁵³ W 2011 r. ukończył on czterosemestralne studia podyplomowe z zakresu logopedii.

⁵⁴ Z uwagi na fakt, że w POW nr 2 zatrudniani byli również na ½ etatu.

zatrudnianych w POW nr 1 prowadził zajęcia z wychowankami w formie spotkań indywidualnych i grupowych. Zajęciami tymi obejmowano wszystkich wychowanków, którzy przebywali w Placówce.

Spośród 18 dzieci, które w okresie od początku 2019 r. przebywały w Placówce⁵⁵ 16 (88,9%) korzystało z pomocy specjalistów w ramach indywidualnych spotkań⁵⁶: czworo z nich (25,0%) z pomocy wszystkich trzech specjalistów, dwoje (12,5%) – z pomocy psychologa i pedagoga, jedno (6,3%) – z pomocy pedagoga i terapeuty, pięcioro (31,3%) – tylko pedagoga, troje (18,8%) – tylko terapeuty, jedno (6,3%) – tylko psychologa⁵⁷. Pięciu wychowanków korzystało także z pomocy logopedycznej. Zajęcia indywidualne z pedagogiem prowadzone były przeważnie cztery razy na miesiąc dla jednego dziecka (łącznie odbyło się 237 takich zajęć). W przypadku psychologa częstotliwość zajęć wynosiła zazwyczaj trzy razy na miesiąc (przeprowadzono ich łącznie 128), natomiast u terapeuty było to od dwóch do czterech razy na miesiąc (łącznie odbyło się 157 takich zajęć).

Zajęcia/rozmowy grupowe prowadzone były przez dwóch specjalistów – psychologa wspólnie z pedagogiem albo terapeutą. Od początku 2019 r. do połowy 2021 r. przeprowadzono 18 takich spotkań – sześć w 2019 r., pięć w 2020 r. i siedem w pierwszym półroczu 2021 r. Ich przedmiotem były zagadnienia dotyczące m.in. pozytywnej komunikacji, rozwiązywania konfliktów, przyjaźni, zaufania, słuchania innych, szacunku, kompromisu, asertywności i presji grupy, złości, poznawania swoich mocnych i słabych stron, wyrażania uczuć/opinii/myśli, właściwych relacji z dorosłymi, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, bycia odpowiedzialnym. Ponadto pedagog prowadził w pojedynkę zajęcia w mniejszych grupach. Było ich sześć (po trzy w 2020 r. i 2021 r.), w tym cykl trzech spotkań profilaktyczno-wychowawczych pn. *Spójrz inaczej na agresję* oraz spotkanie poświęcone sposobom radzenia sobie z negatywnymi emocjami w sytuacjach konfliktowych. Terapeuta przeprowadził trzy spotkania, na których omawiano funkcjonowanie i budowanie pozytywnych relacji w grupie. W zajęciach grupowych ze specjalistami uczestniczyły wszystkie dzieci przebywające w POW nr 1 w kontrolowanym okresie.

(akta kontroli str. 789, 1144-1174)

W kontrolowanym okresie nie występowały sytuacje zamknięcia „Przystani 1”, np. w okresie wakacyjnym lub świątecznym. W Placówce nie przebywały też dzieci z innych placówek. Z analizy planów pracy wychowawców z lipca i grudnia 2019 r. oraz 2020 r. wynika, że nie było przerw w sprawowaniu opieki nad dziećmi, a opieka sprawowana w godzinach nocnych odpowiadała ustalonym w przepisach wymogom, jednak nie dokumentowano częstotliwości przeprowadzania obchodów.

(akta kontroli str. 883-923)

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z § 12 ust. 2 rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej osoby pracujące z dzieckiem, sprawujące opiekę w godzinach nocnych w placówce opiekuńczo-wychowawczej, są obowiązane co najmniej trzykrotnie w ciągu nocy przeprowadzić obchód, a realizacja tego obowiązku powinna być dokumentowana.

W latach 2019-2021 żaden z wychowanków POW nr 1 nie został umieszczony w MOW lub MOS.

(akta kontroli str. 621-625, 720-721)

Dyrektor COP Rafał Miernik wyjaśnił: *Obostrzenia nałożone od 11 marca 2020 r. (...) w związku ze stanem epidemicznym naszym zdaniem nie miały negatywnego*

⁵⁵ Z wyłączeniem dwojga wychowanków, którzy w okresie objętym kontrolą faktycznie w Placówce nie przebywali.

⁵⁶ Dwoje dzieci nie wymagało indywidualnej pracy, brali oni udział tylko w zajęciach grupowych.

⁵⁷ Z indywidualnych zajęć z psychologiem korzystało siedmiu wychowanków, z indywidualnych zajęć z pedagogiem – 12 wychowanków, zaś z indywidualnych zajęć z terapeutą – ośmiu wychowanków.

wpływu na realizację działań opiekuńczo-wychowawczych. Nasi podopieczni mogli korzystać bez ograniczeń z placu zabaw usytuowanego na terenie placówki, z boiska do gry w piłkę. Mieli organizowane zajęcia przez wychowawców z użyciem sprzętu sportowego. Opiekunowie bardzo dbali aby dzieci miały kreatywnie oraz konstruktywnie wypełniony czas. Ponadto ze względu na ograniczony kontakt z kolegami i koleżankami nasi podopieczni mogli w dużym stopniu korzystać z urządzeń z dostępem do Internetu, celem rozmów ze znajomymi lub rodziną.

(akta kontroli str. 1348, 1351)

2.4. Prowadzenie przez Placówkę wymaganych przepisami kart, arkuszy i ewidencji

Według stanu na koniec czerwca 2021 r., pomimo upływu dwóch i pół roku od czasu przekształcenia ZPOWiK „Przystań”, dla wydzielonych z niego POW nie zostały założone odrębne ewidencje. Przedłożona Księga Ewidencji, w której pierwsze wpisy zostały dokonane w lutym 1991 r., a ostatnie w marcu 2021 r., zawierała wymagane informacje oraz prowadzona była na bieżąco.

Dyrektor COP Elżbieta Azarowicz, zapytana o przyczyny niezłożenia odrębnych ewidencji dla POW nr 1 i POW nr 2, w wyjaśnieniach z 1 lipca 2021 r. stwierdziła: *Ewidencja wychowanków „Przystani 1” oraz „Przystani 2” prowadzona jest w sposób systematyczny i staranny przez pedagoga pracującego w obydwu placówkach. Zawiera ona wszelkie informacje przewidziane w rozporządzeniu o pieczy zastępczej. Niezłożenie odrębnych ewidencji wynika z niedopatrzenia. Podczas kontroli zostały zamówione dwie (sporządzone na drukach zgodnych z przepisami) książki ewidencyjne, w których zostaną założone osobne ewidencje wychowanków każdej z placówek. Osobne ewidencje założono 5 lipca 2021 r.*

(akta kontroli str. 630-631, 634, 704-705)

Analiza dokumentacji 12 wychowanków POW nr 1⁵⁸ – przeprowadzona pod kątem prawidłowości sporządzania w kontrolowanym okresie wymaganych kart, arkuszy i ewidencji – wykazała w szczególności, że:

- dla każdego podopiecznego prowadzono karty pobytu dziecka a także arkusze badań i obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych, natomiast dla dzieci uczestniczących w zajęciach ze specjalistami (psychologiem, pedagogiem, terapeutą) również karty udziału w tych zajęciach;
- dokumenty te były sporządzane jednolicie dla każdego dziecka, wpisy w nich dokonywane były na bieżąco, a w przypadku kart pobytu z zachowaniem ww. terminu; dotyczyły aktualnych potrzeb i problemów wychowanków, identyfikowały trudności i definiowały działania zaradcze, nie były ogólne i lakoniczne oraz nie powtarzały się (nie były identyczne) przez kolejne miesiące; za wyjątkiem kart pobytu – w których, zamiast opisu współpracy Placówki z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka oraz rodziny, w tym asystentem rodziny, umieszczano tylko lakoniczne wzmianki na temat tej współpracy – zawierały one wszystkie wymagane elementy;
- dokumentacja pracy specjalistów (psychologa, pedagoga, terapeuty) była prowadzona na bieżąco, w sposób usystematyzowany i spójny, odzwierciedlała ona prowadzoną pracę wychowawczą; arkusze obserwacji psychologicznych oraz pedagogicznych sporządzano przeważnie w trzymiesięcznym cyklu;
- działania podejmowane przez psychologa zawierały m.in. elementy terapii psychologicznej i rozmów wspierających; prowadzone były zajęcia na temat relacji rówieśniczych oraz akceptacji w grupie;

⁵⁸ Tych samych, których wskazano w pkt 2.1 wystąpienia. W przypadku wychowanka, którego faktycznie nie było w Placówce, dokumenty były prowadzone w ograniczonej formie i wskazywały na brak możliwości bezpośredniej obserwacji dziecka z uwagi na fakt jego przebywania "na ucieczce".

- specjaliści prowadzili odrębną dokumentację dla POW nr 1 i POW nr 2.
(akta kontroli str. 844-855, 924-1174)

NIK podkreśla konieczność ujmowania w kartach pobytu opisu współpracy Placówki z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka oraz rodziny, w tym asystentem rodziny, zgodnie z wymogami § 17 ust. 1 pkt 2 lit. i rozporządzenia w sprawie pieczy zastępczej.

2.5. Przeprowadzanie okresowych ocen sytuacji wychowanków Placówki

Analiza dokumentacji 12 wychowanków POW nr 1⁵⁹ – przeprowadzona pod kątem prawidłowości dokonywania okresowych ocen sytuacji dziecka – wykazała m.in., że:

- na 31 ocen 15 (48,3%) przeprowadzono z przekroczeniem 6-miesięcznego terminu na dokonanie tej czynności; opóźnienia wynosiły od 1 dnia do 7 miesięcy i 2 dni; w szczególności w trzech przypadkach (9,7%) od poprzedniej oceny upłynął ponad rok – w dwóch 12 miesięcy i 26 dni, w jednym 13 miesięcy i 2 dni;
- w niektórych posiedzeniach zespołu ds. OOSD nie brali udziału, psycholog (w czterech, tj. 12,9%), pedagog (w 10, tj. 32,4%), czy niepozbawieni praw rodzicielskich rodzice wychowanków (w 23, tj. 74,2%);
- wychowankowie POW nr 1 co do zasady nie brali udziału w posiedzeniach zespołu ds. OOSD;
- oceny były sporządzane rzetelnie – każda ocena odnosiła się do wszystkich zagadnień wskazanych w art. 136 ustawy o pieczy zastępczej oraz uwzględniała okoliczności odnotowane w dokumentacji wychowanka (m.in. w kartach pobytu, arkuszach obserwacji psychologicznej i pedagogicznej, a także w sporządzanych przez specjalistów Placówki – podczas regularnych kontaktów z rodziną dziecka – aktualizacjach kwestionariusza *Informacji o rodzinie wychowanka*⁶⁰ i notatkach z kontaktów z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny, np. kuratorem, asystentem rodziny, pracownikiem PCPR);
- podczas posiedzeń zespołu ds. OOSD analizowano (za okres od poprzedniej oceny) stosowane metody pracy z dzieckiem, celem ich ewentualnej modyfikacji oraz zmiany planu pomocy dziecku;
- w 29 ocenach (93,5%) odnotowano za jaki okres zostały sporządzone; brak tego wskazania wystąpił w dwóch ocenach dotyczących wychowanka, który formalnie był przypisany do „Przystani 1”, lecz nigdy w niej nie przebywał;
- na 16 ocenach (51,6%) brakowało podpisów niektórych członków Zespołu ds. OOSD, w tym: w pięciu ocenach brak podpisów niektórych pracowników POW nr 1 (wychowawcy, pedagoga, terapeuty, Dyrektora COP), a w 11 ocenach, w których w pracach zespołu uczestniczyły osoby spoza Placówki (asystent rodziny, kurator, pracownik PCPR, pracownik ośrodka adopcyjnego) brak podpisów tych osób;
- stosownie do wymogu wynikającego z art. 138 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej po dokonaniu oceny zespół ds. OOSD formułował wniosek dotyczący zasadności dalszego pobytu dziecka w Placówce i przekazywał go do sądu.

(akta kontroli str. 794-796, 856-861, 1175)

Wyjaśniając przyczyny, dla których we wskazanych posiedzeniach zespołu ds. OOSD nie brali udziału pedagog, psycholog i/lub rodzice wychowanków była

⁵⁹ Tych samych, których wskazano w pkt 2.1 wystąpienia. Dla wychowanka, który nie przebywał faktycznie w Placówce, również sporządzane były syntetyczne oceny sytuacji dziecka.

⁶⁰ W kwestionariuszu *Informacji o rodzinie wychowanka* – opracowanym w marcu 2019 r. przez specjalistów Placówki, którzy przejęli należące wcześniej do pracownika socjalnego obowiązki w zakresie pracy z rodzinami wychowanków, a nie posiadali uprawnień do przeprowadzania wywiadów środowiskowych – odnotowywano informacje o członkach rodziny dziecka; jego sytuacji prawnej; sytuacji zawodowej i finansowej oraz zdrowotnej rodziny; przemocy/niebieskiej karcie; uzależnieniach (terapii, leczeniu); przepustkach, urlopowaniach oraz odwiedzinach; sytuacji mieszkaniowej rodziny, a także inne informacje istotne z punktu widzenia pracy z rodziną.

Dyrektor COP stwierdziła: *Nieobecność na niektórych posiedzeniach Zespołu (...) któregoś ze specjalistów zatrudnianych w POW nr 1 związana była z sytuacjami losowymi (choroba etc.). Niepozbowieni praw rodzicielskich rodzice wychowanków każdorazowo byli (pisemnie lub osobiście podczas wywiadów prowadzonych przez specjalistów POW nr 1) zapraszani na posiedzenia Zespołu. Niektórzy z nich informowali Placówkę o niemożności przybycia i jej przyczynach, a inni nie kontaktowali się w tej sprawie, więc można zakładać, że nie byli zainteresowani uczestnictwem w tych spotkaniach. W odniesieniu do braku na ocenach podpisów niektórych członków zespołu wyjaśniła: Brak podpisów pracowników Placówki był wynikiem niedopatrzenia, z kolei brak podpisów innych członków Zespołu (...) związany był z faktem, że okresowe oceny sytuacji dziecka spisywane podczas posiedzeń Zespołu odręcznie przepisywano następnie komputerowo i po tym fakcie trudno było „ściągać” ww. osoby do Placówki wyłącznie w celu podpisania tego dokumentu. W zakresie uczestnictwa wychowanków Placówki w posiedzeniach zespołu Elżbieta Azarowicz podała: Podopieczni POW nr 1 co do zasady, z uwagi na ich wiek, nie uczestniczyli w posiedzeniach Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka (nieformalną, funkcjonującą od lat, zasadą było proponowanie udziału pełnoletnim wychowankom). Podczas tych posiedzeń omawiane są szczegółowo kwestie związane z funkcjonowaniem rodzin, które borykają się z problemami takimi jak uzależnienia (zwłaszcza od alkoholu), przemoc czy kłopoty natury psychicznej, wobec czego uczestnictwo dzieci w zespołach mogłoby tylko potęgować ich traumę wynikającą z sytuacji życiowej. Wychowankowie byli natomiast informowani – w sposób adekwatny do ich wieku i stanu psychicznego/emocjonalnego – o wynikach pracy Zespołu i mieli możliwość wyrażania swoich opinii. Informacje takie przekazywał im wychowawca prowadzący oraz specjaliści.*

(akta kontroli str. 1213, 1215-1216, 1368, 1371)

NIK – przyjmując argumentację w zakresie przyczyn, dla których wychowankowie POW nr 1 nie uczestniczyli w posiedzeniach zespołu ds. OOSD – zauważa, że zgodnie z art. 4a ustawy o pieczy zastępczej podmioty realizujące wynikające z niej zadania, w szczególności dokonując oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej są zobowiązane do wysłuchania dziecka, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają, oraz stosownie do okoliczności uwzględnienia jego zdania.

2.6. Sporządzanie przez zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka opinii wymaganych art. 139a ustawy o pieczy zastępczej

Z analizy dokumentacji 12 wychowanków POW nr 1⁶¹ wynika, że w latach 2019-2021 w odniesieniu do żadnego z nich zespół ds. OOSD nie sporządzał opinii, o których mowa w art. 139a ust. 1 pkt 1 i 3-5, tj. opinii o zasadności przysposobienia (w tym związanego ze zmianą miejsca zamieszkania na miejsce poza granicami RP) lub wspólnego umieszczenia bądź nieumieszczenia rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej. W przypadku pięciu wychowanków sporządzane były, wskazane w art. 139a ust. 1 pkt 2, opinie o kontaktach dziecka z rodziną biologiczną i ich wpływie na dziecko. Łącznie było to siedem opinii. Uwzględniały one wszystkie niezbędne informacje zawarte w teczkach osobowych dzieci, arkuszach obserwacji psychologicznych i pedagogicznych oraz prowadzonej przez specjalistów Placówki dokumentacji współpracy z rodzinami.

(akta kontroli str. 1175-1177)

⁶¹ Tych samych, których wskazano w pkt 2.1 wystąpienia.

2.7. Informowanie wychowanków Placówki o przysługujących im prawach

Prawa oraz obowiązki wychowanków POW nr 1 zostały zawarte w regulaminie wychowanków „Przystani 1”, zatwierdzonym przez Dyrektora COP w dniu 3 stycznia 2019 r. Dokument zawiera odwołanie do Konwencji Praw Dziecka, informację, że wychowankowie zostali z nią zapoznani, a w grupach wychowawczych będą organizowane spotkania informacyjne i zajęcia edukacyjne weryfikujące ich wiedzę w tym zakresie oraz wskazanie, że z tym aktem prawnym zapoznają wychowanków pedagog i psycholog. Wśród praw wychowanków regulamin wyszczególnia m.in. prawo do poszanowania godności dziecka przez dorosłych i współmieszkańców poprzez: nieobrażanie, nieużywanie wulgaryzmów i przemocy, a także prawo do poszanowania prywatności przez dorosłych i współmieszkańców poprzez: niewykonywanie zdjęć intymnych, niewykonywanie zdjęć bez zgody wychowanka i nieupublicznianie ich bez zgody opiekuna prawnego, niewchodzenie bez pukania do sypialni wychowanków.

Dyrektor COP wyjaśniła: *Z ww. regulaminami każdy nowo przybyły wychowanek zostaje zapoznany przez pedagoga placówki, który posiada stosowny zapis (...) w przydziale obowiązków (...). W związku z licznymi pytaniami dzieci o niektóre zasady, konsekwencje i nagrody przewidziane w Regulaminie (...) odbyło się zebranie wychowanków z kadrą pracującą bezpośrednio z dziećmi, w celu szczegółowego omówienia Regulaminu oraz udzielenia wyjaśnień wychowankom.*

Zebranie, na którym pedagog omawiał regulamin oraz prawa dziecka w kontekście prawnym odbyło się 11 września 2019 r. Na zebraniu przeprowadzonym w dniu 8 września 2020 r. pedagog ponownie omawiał kwestie związane z przestrzeganiem regulaminu wychowanków oraz praw i obowiązków dziecka.

(akta kontroli str. 862-879, 943, 976)

Podczas oględzin stwierdzono, że na tablicy informacyjnej w korytarzu POW „Przystań 1” znajdowały się m.in. obowiązujące w Placówce zasady.

(akta kontroli str. 381, 393-394)

Dyrektor COP Rafał Miernik wyjaśnił: *W placówce organizowane są zebrania średnio co 2-3 tygodnie. Zebranie takie organizuje i przeprowadza wychowawca koordynator. Bardzo często są na zebraniu obecni pedagog, psycholog lub terapeuta. Poruszane są tematy bieżące jak i problemy natury emocjonalnej lub rozwiązywane są konflikty. Podczas takich zebrań wychowankom są przypominane regulaminy placówki. Informowani są o instytucjach działających na ich rzecz. Na tablicy informacyjnej placówki oraz w pokoju wychowawców dostępna jest karta praw dziecka. Zebrania te mają na celu zespolic grupę oraz przypominać wychowankom o ich prawach oraz obowiązkach.*

(akta kontroli str. 1348, 1352)

W związku z wystąpieniem pandemii COVID-19, w Placówce wprowadzono zasady zapobiegania zakażeniom koronawirusem SarsCoV2. Zawierająca je informacja pn. *Koronawirus – do bezwzględnej przestrzegania w placówkach* (opracowana 7 kwietnia 2020 r.) sporządzona była w zrozumiałej formie i została podana do wiadomości na tablicy ogłoszeń POW nr 1.

Dyrektor Centrum wyjaśniła: *Dzieci były systematycznie informowane o sytuacji epidemicznej oraz ryzyku wynikającym z nieprzestrzegania higieny, na zebraniach z koordynatorem i dyrektorem placówki. Zapewniono niezbędne środki higieniczne: maseczki, rękawiczki lateksowe, środki do odkażania rąk oraz inne dezynfekcyjne. Na tablicach informacyjnych zamieszczano regulacje i zalecenia dyrektora w zakresie przeciwdziałania COVID-19.*

(akta kontroli str. 1222-1224, 1228)

2.8. Podejmowanie przez Placówkę działań reintegracyjnych, mających na celu powrót dzieci do rodzin biologicznych

W odniesieniu do 18 spośród 20 wychowanków, którzy przebywali w POW nr 1 w latach 2019-2021 podejmowane były przez Placówkę działania reintegracyjne, mające na celu ich powrót do rodzin biologicznych. Za prowadzenie tych działań odpowiadał każdorazowo wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka oraz jeden lub dwóch specjalistów prowadzących pracę z rodziną. Jeden z wychowanków wrócił do rodziny biologicznej, a inny został umieszczony w rodzinie zastępczej u swojej babci. W dwóch przypadkach Placówka nie prowadziła działań reintegracyjnych ze względu na brak możliwości nawiązania współpracy z rodzinami wychowanków⁶².

Analiza dokumentacji 12 wychowanków POW nr 1⁶³ – przeprowadzona w zakresie podejmowanych działań reintegracyjnych – wykazała w szczególności, że:

- w 11 przypadkach⁶⁴ każdorazowo badana była możliwość powrotu dzieci do rodziny biologicznej, a zapisy z tego zakresu zostały ujęte w diagnozach psychofizycznych oraz planach pomocy;
- Placówka podejmowała różnorodne, dostosowane do indywidualnej sytuacji wychowanków i ich rodzin, działania mające na celu powrót dzieci do domu rodzinnego – począwszy od ustalenia głównego problemu zaburzającego relacje rodzinne i przyczyn umieszczenia dziecka w placówce, rozpoznania sytuacji psychospołecznej rodziny oraz więzi emocjonalnej i wzajemnych relacji między dzieckiem a rodzicami i rodzeństwem, poprzez wizyty specjalistów w domu rodzinnym wychowanka połączone ze sprawdzeniem warunków materialnych i mieszkaniowych oraz sytuacji zdrowotnej jego rodziny, indywidualne rozmowy z członkami rodzin i uświadamianie rodzicom roli POW w wychowywaniu dzieci, roli rodziców w procesie wychowawczym oraz zagrożeń dla rodziny wynikających z uzależnień, zobowiązanie do współpracy a także ustalenie dalszych planów rodziców wobec dziecka, klasyfikację problemu w rodzinie oraz pomoc w zrozumieniu sytuacji i znalezieniu sposobu wyjścia z niej oraz zachęcenie do konkretnych działań (podjęcie bądź kontynuowanie terapii, szukanie pracy), zachęcanie rodziców do systematycznego odwiedzania dzieci oraz udziału w ważnych dla nich wydarzeniach, zapraszanie rodziców do „Przystani 1”, obserwację wzajemnego kontaktu podczas odwiedzin, jak również rozmów telefonicznych, w tym zwracanie uwagi na ich częstotliwość, czas trwania oraz jakość, informowanie rodziców sukcesach dziecka, wizytach u lekarzy specjalistów i w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, urlopowanie dzieci do środowiska rodzinnego podczas dłuższych przerw w nauce szkolnej, zapraszanie rodziców na posiedzenia zespołu ds. OOSD, skończywszy na kontaktach specjalistów Placówki z OPS i sądami oraz innymi instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny;
- podejmowane działania mające na celu powrót dzieci do rodzin biologicznych były spójne z zapisami w diagnozach psychofizycznych i planach pomocy; przyniosły one efekt w dwóch przypadkach – w pierwszym wychowanek wrócił do domu rodzinnego po 56 tygodniach od umieszczenia w ZPOWiK „Przystań” (w POW nr 1, w której kontynuowano wcześniejsze działania przebywał dziewięć tygodni), w drugim – po 28 tygodniach od przyjęcia do ZPOWiK „Przystań” (i spędzeniu 22 tygodni w POW nr 1) dziecko, z uwagi na brak zgody sądu na powrót do matki, zostało umieszczone w rodzinie zastępczej u babci.

⁶² Dotyczyło to wychowanków o numerach ewidencyjnych 166 i 187. W pierwszym przypadku (wychowanka, który nigdy nie dotarł do POW nr 1) matka ukrywała się i nie można było ustalić jej miejsca pobytu, w drugim rodzina biologiczna pozbawiona praw rodzicielskich nie wykazywała chęci nawiązania kontaktu z dzieckiem.

⁶³ Tych samych, których wskazano w pkt 2.1 wystąpienia.

⁶⁴ Poza wychowankiem nr 166, który nigdy nie dotarł do POW nr 1.

2.9. Podejmowanie przez Placówkę działań zmierzających do usamodzielnienia wychowanków

W kontrolowanym okresie w POW nr 1 przebywał jeden wychowanek, w odniesieniu do którego zaistniały przesłanki do podjęcia procedury usamodzielnienia. Było to urodzone w lipcu 2002 r., przebywające w Placówce od 2012 r., dziecko legitymujące się wydanym w 2018 r. orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Stosownie do wymogu art. 145 ust. 2 ustawy o pieczy zastępczej ponad rok przed ukończeniem przez wychowanka 18 r.ż., wyznaczono opiekuna usamodzielnienia którym został wychowawca z „Przystani 1”, będący opiekunem prawnym dziecka. W czerwcu 2020 r., na 38 dni przed osiągnięciem pełnoletności, wychowanek – wspólnie z opiekunem usamodzielnienia – opracował indywidualny program usamodzielnienia, określający, stosownie do wymogów wynikających z art. 145 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej, zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, sposób uzyskania kwalifikacji zawodowych oraz pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych. Z programu tego wynika m.in., że w latach 2020-2023, wychowanek będzie kontynuować naukę w szkole zawodowej, planuje się wystąpienie o przyznanie mu renty socjalnej, zaś dla zapewnienia odpowiednich warunków mieszkaniowych zakłada się jego pobyt w mieszkaniu chronionym lub domu pomocy społecznej.

Od lutego 2020 r. terapeuta zatrudniany w POW nr 1 prowadził z wychowankiem spotkania dotyczące programu usamodzielnienia. W okresie do końca maja 2021 r. odbyło się 10 takich spotkań, w czasie których początkowo terapeuta przygotowywał wychowanka do konieczności sporządzenia tego programu, który spisano (wspólnie z opiekunem prawnym) na trzecim ze spotkań. Kolejne poświęcone zostały głównie niwelowaniu lęku wychowanka przed opuszczeniem Placówki. W karcie udziału w ostatnim spotkaniu (31 maja 2020 r.) terapeuta odnotował, że w ostatnim czasie – podczas wyjazdu zorganizowanego przez szkołę – wychowanek przez dwa tygodnie przebywał w mieszkaniach treningowych, gdzie uczył się samodzielności, organizowania życia codziennego, jednak choć nowa sytuacja bardzo mu się podobała, to potraktował ją jako wycieczkę szkolną, nowe doświadczenie.

(akta kontroli str. 720-721, 1190-1210, 1352-1353)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Na 28 sporządzonych w kontrolowanym okresie modyfikacji planów pomocy dziecku 16 (57,1%) zostało sporządzonych z przekroczeniem 6-miesięcznego terminu ustalonego w § 15 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia ws. pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 820-843, 856-861)

Była Dyrektor COP Elżbieta Azarowicz wyjaśniła: *Opóźnienia w sporządzaniu wskazanych modyfikacji planów pomocy mogły być wynikiem niedopatrzenia i sytuacji losowych (np. nieobecności w pracy z uwagi na zwolnienie lekarskie). Wychowawcy zawsze starali się wywiązywać z terminowego sporządzania dokumentacji, jednak czasem nie było to możliwe.*

(akta kontroli str. 1213, 1215)

2. Według stanu na koniec czerwca 2021 r., pomimo upływu dwóch i pół roku od czasu przekształcenia ZPOWiK „Przystań”, dla wydzielonych z niego POW nie zostały założone odrębne ewidencje wychowanków. Było to naruszenie § 17 ust. 5 rozporządzenia ws. pieczy zastępczej, z którego wynika że każda POW powinna posiadać własną ewidencję dzieci.

Z przywołanych w pkt 2.4. wystąpienia wyjaśnień ówczesnej Dyrektorki COP Elżbiety Azarowicz wynika, że niezakończona osobnych ewidencji dla placówek powstałych z podziału ZPOWILK „Przystań” spowodowane było przeoczeniem. Nieprawidłowość została wyeliminowana podczas kontroli.

(akta kontroli str. 630-631, 634, 704-705)

3. Na 31 przeprowadzonych w okresie objętym kontrolą posiedzeń zespołu ds. OOSD, dotyczących 12 dzieci, których dokumentacja podlegała szczegółowemu badaniu, w ośmiu przypadkach w skład zespołu nie wchodził pedagog, w dwóch psycholog i w dwóch żaden z tych specjalistów⁶⁵. Było to niezgodne z art. 137 ust. 1 pkt 2 ustawy o pieczy zastępczej, z którego wynika, że zatrudnieni w POW pedagog i psycholog obligatoryjnie wchodzi w skład zespołu ds. OOSD.

Z wyjaśnień byłej Dyrektorki COP Elżbiety Azarowicz wynika, że nieobecność ww. specjalistów w posiedzeniach zespołu ds. OOSD wynikała z sytuacji losowych.

(akta kontroli str. 856-861, 1213, 1215-1216)

4. Na 31 sporządzonych w latach 2019-2021 okresowych ocen sytuacji dziecka 15 (48,3%) przeprowadzono z przekroczeniem, wynikającego z art. 138 ust. 1 ustawy o pieczy zastępczej, 6-miesięcznego terminu na dokonanie tej czynności.

(akta kontroli str. 856-861, 1175)

Była Dyrektorka COP Elżbieta Azarowicz wyjaśniła: *Nieterminowe sporządzanie niektórych okresowych ocen sytuacji dziecka wynikało przeważnie – zwłaszcza w sytuacji, gdy w posiedzeniu Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka miały uczestniczyć osoby spoza Placówki (pracownik PCPR, kurator, pracownik ośrodka adopcyjnego czy asystent rodziny) – z niemożności ustalenia wcześniejszego terminu dogodnego dla wszystkich osób, które powinny być obecne podczas konkretnej oceny. Wszystkie trzy znaczne (ponad półroczne) opóźnienia, które wystąpiły w 2020 r. były związane z sytuacją pandemiczną i wprowadzonymi ze względu na nią ograniczeniami.*

(akta kontroli str. 1213, 1215)

OCENA CZĄSTKOWA

Realizowane przez POW nr 1 w kontrolowanym okresie działania opiekuńczo-wychowawcze stanowiły wystarczającą pomoc umieszczonym w niej dzieciom. Dla nowo przybyłych wychowanków, zgodnie z obowiązującymi przepisami, opracowano – z przekroczeniem przyjętego w Placówce terminu, lecz bez zbędnej zwłoki – diagnozę psychofizyczną oraz plan pomocy dziecku. Sporządzano wymagane karty i arkusze (w tym z obserwacji psychologicznych i pedagogicznych). Odrębna ewidencja wychowanków „Przystani 1” została założona dopiero podczas kontroli, po upływie ponad dwóch i pół roku od powstania Placówki. Zespół ds. OOSD dla każdego wychowanka przebywającego w POW nr 1 przeprowadzał okresowe oceny sytuacji dziecka, jednak jego skład nie zawsze odpowiadał ustawowym wymogom. Choć wystąpiły przypadki nieterminowego sporządzania modyfikacji planów pomocy dziecku oraz dokonywania ocen sytuacji dziecka, jak również braki formalne w tych dokumentach, prowadzone działania opiekuńczo-wychowawcze odpowiadały problemom opisanym w diagnozach i planach pomocy. Były zindywidualizowane i stanowiły spójny ciąg zdarzeń z udziałem wychowawców i specjalistów oraz rodziców dzieci i/lub ich bliskich. Wychowankom udzielano świadczeń adekwatnych do stwierdzonych potrzeb, a także aktywnie podejmowano szereg działań reintegracyjnych, mających na celu powrót dzieci do ich rodzin. W odniesieniu do

⁶⁵ Pedagog nie był na dwóch posiedzeniach w dniu 28 lutego 2019 r. (dotyczących wychowanków o numerach 156 i 181), pięciu w dniu 24 września 2019 r. (dotyczących wychowanków o numerach 166, 187, 188, 192 i 197) i jednym w dniu 12 listopada 2020 r. (dotyczącym wychowanka numer 181). Psycholog nie brał udziału w dwóch posiedzeniach w dniu 20 października 2020 r. (dotyczących wychowanków o numerach 188 i 197). Żaden z tych specjalistów nie uczestniczył w dwóch posiedzeniach w dniu 10 października 2019 r. (dotyczących wychowanków o numerach 156 i 181).

wychowanka wymagającego przygotowania do usamodzielnienia podjęto działania nakierowane na jego przygotowanie do opuszczenia Placówki.

OBSZAR

3. Działania w domach dziecka podejmowane w związku z wystąpieniem sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19.

Opis stanu faktycznego

3.1. Wprowadzenie w Placówce procedur dotyczących sposobu realizacji zadań ustawowych w sytuacji epidemicznej

W POW „Przystań 1” nie wprowadzono procedur kompleksowo regulujących sposób realizacji, w sytuacji epidemicznej spowodowanej COVID-19, ustawowych zadań związanych m.in. z zapewnieniem całodobowej opieki, organizacją nauki zdalnej, zaspokojeniem niezbędnych potrzeb, w tym ochrony przed możliwością zakażenia. Dyrektor Centrum określił jedynie zasady zapobiegania zakażeniom koronawirusem SarsCoV2. I tak:

- w informacji pn. *Koronawirus – do bezwzględnej przestrzegania w placówkach* (sporządzonej 7 kwietnia 2020 r. i podanej do wiadomości na tablicach ogłoszeń POW nr 1 i Centrum) wskazano m.in., że pracownicy z temperaturą i jakimkolwiek objawami przeziębienia nie powinni przychodzić do pracy, zobowiązani są telefonicznie zgłaszać Dyrektorowi COP objęcie kwarantanną; w pomieszczeniach socjalnych mogą przebywać maksymalnie dwaj pracownicy; obiady są spożywane przez wychowanków oddzielnie w każdej placówce; na powierzchniach (stołach itp.) w otwartej przestrzeni nie mogą pozostawać produkty ani resztki posiłków; po zakończeniu posiłków wszystkie stoły, klamki, zamki i poręcze zostają poddane dezynfekcji; po kontaktach z różnymi sprzętami częściej niż zwykle trzeba korzystać z dezynfekcji; zużyty sprzęt, maseczki itp. jest wyrzucany do zamykanych, opisanych koszy na odpady; wszystkie pomieszczenia w budynku mają być systematycznie wietrzone; na terenie obiektu i posesji mogą znajdować się jedynie pracownicy i dzieci; w okresie świątecznym nie należy przyjmować żadnych ciast i innych produktów.
- wydanym 17 sierpnia 2020 r. zarządzeniem *w sprawie działań profilaktycznych (...) związanych z zagrożeniem COVID-19* wprowadzono zasadę, że do budynku wchodzi jedynie osoby zatrudnione w placówkach, wychowankowie i osoby mające do realizacji sprawy urzędowe (dostawa poczty, faktur, zaopatrzenie itp.), każdy wchodzący powinien mieć prawidłowo założoną maseczkę zasłaniającą usta i nos, zaś po wejściu niezwłocznie zdezynfekować ręce; w zarządzeniu zapisano, że *osoby z najbliższej rodziny wychowanków kontaktują się z dziećmi na innych, ustalonych przez Centrum (...) zasadach.*

Ponadto w kwietniu 2020 r. Dyrektor Centrum wydała dyspozycję, zgodnie z którą na okres nauki zdalnej (do zakończenia roku szkolnego) zatrudnieni w POW nr 1 i POW nr 2 specjaliści zostali oddelegowani do pomocy i indywidualnej nauki z wychowankami tych placówek. W dokumencie – którego otrzymanie specjaliści potwierdzali własnoręcznymi podpisami – wskazano, że *praca polega na bieżącym realizowaniu podstawy programowej zalecanej przez nauczycieli w trybie online jak również wyrównywaniu zaległości i braków w przypadku ich wystąpienia.*

Nie opracowano sformalizowanych (pisemnych) procedur odnoszących się m.in. do: wydłużenia dyżurów personelu opiekuńczego w celu ograniczenia jego rotacji; regularnego monitorowania stanu zdrowia pracowników i wychowanków; zasad odwiedzin dzieci na terenie Placówki; zasad zachowania w przypadku podejrzenia zakażenia SarsCoV2 (przeprowadzenia badań i izolacji dzieci, w tym powracających po dłuższej nieobecności); przyjmowania dzieci w trybie interwencyjnym;

informowania dzieci o konieczności ograniczenia aktywności poza terenem placówki i ryzyku nieprzestrzegania zasad higieny i wskazówek inspekcji sanitarnej.

(akta kontroli str. 1222-1227)

W dniu 6 października 2020 r. – w związku ze stwierdzeniem przypadków zachorowań na COVID-19 w szkole, do której uczęszczała część wychowanków – Dyrektor COP wprowadził czasowo dodatkowe zasady, mające na celu ograniczenie kontaktów a tym samym zwiększenie bezpieczeństwa dzieci i pracowników POW nr 1, POW nr 2 i Centrum. Były wśród nich m.in. zakaz kontaktowania się ze sobą dzieci z obydwu placówek (przez osiem dni), nakaz używania przez specjalistów maseczek i rękawiczek podczas prowadzenia zajęć (do odwołania) oraz informacja, że wychowankowie, których rodziny mają zgodę sądu na zabieranie dzieci na weekend, mogą jechać do domu jeśli są zdrowi.

(akta kontroli str. 1229)

W latach 2020-2021⁶⁶ cztery osoby z kadry POW nr 1 (dwóch wychowawców oraz dwóch specjalistów) przebywało na kwarantannie, a następnie trzy z nich (wychowawca i specjaliści) – w związku z zarażeniem koronawirusem SarsCoV2 – w izolacji domowej. Wśród wychowanków Placówki nie stwierdzono przypadków zakażenia, choć niektórzy z nich przebywali na kwarantannie (jeden w grudniu 2020 r., 13 na przełomie lutego i marca 2021 r. i jeden pod koniec maja 2021 r.).

(akta kontroli str. 1230)

Dyrektor COP Elżbieta Azarowicz wyjaśniła: *W (...) okresie pandemii wszystkie dzieci w placówce (...) miały zapewnioną całodobową opiekę. Zapewniono również niezbędny sprzęt i warunki do realizacji nauki zdalnej (pozyskane komputery) oraz pomoc wychowawców i specjalistów do realizacji tego zadania. Zapewniono wychowankom ochronę przed zakażeniem poprzez: codzienny pomiar temperatury rano i wieczorem (rano kadry pracowników). W przypadku zwiększonej temperatury i złego samopoczucia wychowanek był przenoszony do izolatorium na czas ustalony z lekarzem prowadzącym. Na terenie placówki mogły przebywać jedynie osoby zapewniające ciągłość realizacji zadań. Dzieci mogły opuszczać „Przystań 1” na początku pandemii wyłącznie z wychowawcą, w okresie „poluzowań” samodzielnie do 1,5 godziny. Rodzice kontaktowali się z dziećmi wyłącznie telefonicznie, z wyjątkiem świąt (za pozwoleniem wydanym przez sąd wychowankowie wyjeżdżali do domów rodzinnych).*

Do Placówki nie przyjęto dzieci, które wcześniej przebywały w MOS/MOW, w związku z ich zamykaniem w okresie pandemii.

(akta kontroli str. 1228)

3.2. Stosowanie w Placówce otrzymanych od innych podmiotów wytycznych, wskazówek oraz zaleceń związanych z postępowaniem w sytuacji epidemicznej

W kontrolowanym okresie Placówka otrzymała następujące wskazówki i zalecenia związane z postępowaniem w sytuacji epidemicznej:

- stanowiącą załącznik do polecenia Wojewody Świętokrzyskiego z dnia 3 kwietnia 2020 r., dotyczącą organizacji pracy w warunkach epidemii, *Instrukcję dla podmiotów pieczy zastępczej, zwłaszcza placówek opiekuńczo-wychowawczych w sytuacji rozpowszechniania się choroby COVID-19;*
- w dniu 10 listopada 2020 r., od Wojewody Świętokrzyskiego, opracowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i zaakceptowane przez Główny Inspektorat Sanitarny *Rekomendacje i instrukcje dla instytucji pieczy zastępczej dotyczące zapobiegania zakażeniom SARS-CoV-2.*

⁶⁶ Do 7 lipca 2021 r.

Zawarte w ww. dokumentach wskazówki i zalecenia realizowano w szczególności poprzez: ograniczenie aktywności wychowanków poza terenem POW nr 1 (m.in. wyjścia tylko pod opieką wychowawcy), w tym ograniczenie kontaktów osobistych dzieci z rodzinami w szczycie epidemii, a przy związanej z łagodzeniem obostrzeń możliwości urlopowania do rodziny – wprowadzenie obowiązku wypełniania przez rodziców oświadczenia o stanie zdrowia, ewentualnych kontaktach z osobami chorymi i przyjęciu odpowiedzialności za przestrzeganie zasad bezpieczeństwa epidemicznego, zakaz wstępu na teren Placówki osób, których obecność nie była niezbędna do zapewnienia ciągłości funkcjonowania, zobowiązanie wchodzących do budynku osób do przestrzegania zasad bezpieczeństwa epidemicznego, ograniczenie kontaktów między dziećmi z POW nr 1 i POW nr 2 w sytuacji możliwego kontaktu któregoś z dzieci z osobą zakażoną; przenoszenie do izolatorium wychowanków z objawami infekcji.

Zdaniem Dyrektora Placówki nie było wątpliwości ani problemów związanych z zabezpieczeniem dzieci przed zarażeniem bądź wystąpieniem przypadków zakażenia w Placówce, które wymagałyby podjęcia współpracy ze służbami sanitarnymi lub PCPR.

(akta kontroli str. 1231-1232, 1235-1248, 1255)

3.3. Pozyskiwanie oraz wykorzystanie przez Placówkę pomocy finansowej i rzeczowej związanej z realizacją zadań w warunkach pandemii COVID-19

W związku z koniecznością zapobiegania i ograniczania negatywnych skutków wystąpienia COVID-19 Dyrektor Centrum pozyskiwał na ten cel środki finansowe oraz pomoc rzeczową. I tak:

- w kwietniu 2020 r. na prośbę COP Bank Spółdzielczy w Suchedniowie przekazał m.in. na rzecz POW nr 1 środki finansowe w kwocie 500,00 zł na zakup środków dezynfekcyjnych oraz rękawiczek jednorazowych;
- w ramach projektu pn. *Stop koronawirusowi! Przeciwdziałanie i ograniczenie skutków pandemii COVID-19 na terenie powiatu skarżyskiego*, realizowanego przez Powiat Skarżyski⁶⁷ – po zgłoszeniu przez COP zapotrzebowania na środki ochrony indywidualnej o łącznej wartości 64 560 zł w skali 12 miesięcy (po 20 280 zł na potrzeby każdej z placówek i 24 000 dla Centrum) i decyzji Zarządu Powiatu Skarżyskiego ustalającej wysokość środków przeznaczonych dla POW nr 1, POW nr 2 i COP na kwotę 20 000 zł⁶⁸ – Centrum złożyło zapotrzebowanie na środki o łącznej wartości 19 706 zł, w tym:
 - 6 159,20 zł dla POW nr 1 (1500 szt. jednorazowych masek ochronnych, osiem szt. przyłbic i 30 opakowań po 100 szt. rękawic nitrylowych);
 - 7 387,60 zł dla COP (na 1600 szt. jednorazowych masek ochronnych, cztery szt. przyłbic, 30 opakowań po 100 szt. rękawic nitrylowych, a także 30 litrów płynu do dezynfekcji o łącznej wartości 900,00 zł oraz 15 litrów mydła antybakteryjnego o łącznej wartości 108,00 zł), w odniesieniu do dwóch ostatnich pozycji zaznaczono, że dotyczą również potrzeb placówek;do końca maja 2021 r. do COP zostały przekazane środki ochrony indywidualnej o wartości 9 093,54 zł, w tym: 4 600 szt. maseczek ochronnych, 9000 szt. rękawic nitrylowych, 20 przyłbic oraz 15 litrów mydła antybakteryjnego (dwa opakowania 5-litrowe i 10 opakowań 0,5-litrowych);
- w ramach ogólnopolskiego projektu pn. *Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19*⁶⁹ Centrum – zgodnie ze zgłoszonym zapotrzebowaniem - otrzymało na potrzeby m.in. POW nr 1:

⁶⁷ W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.

⁶⁸ Przyczyną był fakt, że złożone Powiatowi Skarżyskiemu zapotrzebowania znacznie przewyższały kwotę przyznaną mu na realizację projektu przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego.

⁶⁹ Realizowanego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej we współpracy z wojewodami.

- na podstawie umowy użyczenia z 25 września 2020 r. – wyposażenie miejsca kwarantanny/izolacji (dwa tapczany jednoosobowe, dwa krzesła, komodę, stół i zestaw mebli kuchennych) o łącznej wartości 4 920 zł;
 - na podstawie umowy użyczenia z 19 października 2020 r. – 15 komputerów przenośnych EccoPC Notebook 15 z zainstalowanym systemem operacyjnym Microsoft Windows 10 Pro oraz oprogramowaniem antywirusowym (łącznie wartość 35 081,10 zł);
 - środki ochrony indywidualnej – 490 szt. maseczek ochronnych, 2450 szt. rękawiczek oraz 29 litrów płynu do dezynfekcji.
- Według informacji sporządzonej przez magazyniera COP do połowy maja 2021 r. dla POW nr 1 wydano 1850 szt. maseczek, 700 szt. rękawiczek oraz jedno opakowanie płynu dezynfekcyjnego.

(akta kontroli str. 151-208, 1256-1312)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Choć w Placówce nie zostały wprowadzone sformalizowane (pisemne) procedury kompleksowo regulujące sposób realizacji jej ustawowych zadań w warunkach epidemii COVID-19, to mimo wystąpienia przypadków zachorowań wśród jej pracowników, zdołano zapewnić wychowankom właściwą opiekę, w tym organizację nauki zdalnej. Otrzymane wytyczne, wskazówki i zalecenia były stosowane, zaś Dyrektor Centrum pozyskał niezbędne do funkcjonowania w czasie epidemii środki ochrony indywidualnej, sprzęt komputerowy i wyposażenie miejsca kwarantanny/izolacji, wykorzystywanego w przypadkach wystąpienia u wychowanków objawów infekcji. Podejmowane działania pozwoliły na zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego wychowanków i kadry POW nr 1.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Dokumentowanie spełniania przez osoby zatrudniane w Placówce określonych przepisami wymogów niezbędnych do pracy w POW.
2. Nieprzekraczanie limitu miejsc w Placówce w sytuacjach innych niż wskazana w art. 95 ust. 3a ustawy o pieczy zastępczej.
3. Terminowe sporządzanie modyfikacji planu pomocy dziecku.
4. Podjęcie działań zapewniających uczestnictwo w posiedzeniach zespołu ds. OSD wszystkich osób, które obligatoryjnie powinny wchodzić w jego skład.
5. Terminowe sporządzanie okresowych ocen sytuacji dziecka.

Uwagi

NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, 26 listopada 2021 r.

Kontroler
Barbara Jaros
starszy inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
podpis

.....
podpis